

Mladen Gazivoda

BRATSTVO GAZIVODA

MLADEN DUKE LUKINA

**BRATSTVO
GAZIVODA**

Podgorica, 2013.

T. Valerio:
„Čuvarka oružja
ispred manastira“

POTOMSTVU, DA SE NE ZABORAVI

*Posvećeno našim majkama,
sestrama i suprugama.
Bez njih ne bi bilo rodoslova...*

...

*te su svoje puške naredili,
to su, kado, šest ljutijeh gujah
iz krvave pokraj vode Župe:
jedno Ivan*, a drugo Nikola
Gazivode, krvavi junaci-
ne boje se gaziti po krvci;*

....

* Misli se na Ivaša Markišina

(stihovi od 270 do 275 iz guslarske pjesme „Pohara Žabljaka“)

Žabljak Crnojevića

СТАРА ЦРНА ГОРА И ЊЕНА ПЛЕМЕНА

I Катунска нахија

1. Племе Цетиње
2. Племе Јегуши
3. Племе Ђеклићи
4. Племе Бјелице
5. Племе Цуце
6. Племе Озринићи
7. Племе Пјешивци
8. Племе Загарач
9. Племе Комани

II Љешанска нахија

III Ријечка нахија

10. Племе Којери
11. Племе Доброко село
12. Племе Цеклин
13. Племе Љуботен
14. Племе Грађани

IV Црмничка нахија

15. Племе Подгор
16. Племе Душило
17. Племе Брчљ
18. Племе Сотонићи
19. Племе Глухи До
20. Племе Лимљани
21. Племе Больевићи

UVODNE NAPOMENE

Poštovani bratstvenici,

Koristeći kao osnovu istraživanja tekst koji je pripremio prota Mihailo sa Cetinja na skupu rođaka od 1984. godine, pokušao sam dodati i organizovati sve raspoložive podatke, kako bi ih sačuvali od zaborava. Unaprijed se izvinjavam ako sam nešto ispustio ili nekog imenom preskočio, ali se nadam da će još neko, kasnije, u godinama koje dolaze, dopuniti podatke o novim naraštajima i tako sačuvati započeto. Dosta podataka i građe koje sam pronašao se oslanja na usmena predanja, pa su neki navodi možda neodređeni, ali upoređivanjem više izvora i podataka koji se pominju u knjigama i zbornicima, njihovu autentičnost ne bi trebalo dovoditi u pitanje. Uostalom, sami datumi rođenja u ranijim vremenima često nisu bilježeni ili su datirani okvirno prema crkvenim praznicima.

Izuzetan trud koji je uložio prota Mihailo u sakupljanju podataka iz raspoložive pisane građe, a u što sam se i sam uvjerio i pored svih olakšica modernog doba, dosta šturo opisuje život porodice i pojedinaca u Crnoj Gori. Zahvaljujući dokumentima iz kotorskog arhiva zabilježen je podatak o postojanju prezimena koje nosimo, ali vrlo malo o našim precima iz ranijeg perioda. Kao što sam već pomenuo, najviše podataka je sakupljeno iz usmenih predanja. Tako je nedovoljno podataka o samom Golubu koji se može nazvati rodonačelnikom Gazivoda, ali i Golubovića, što je i logično prema samom korijenu imena. Takođe, sam pop Drugoš se pominje u tekstovima kao i da su mu „*po svemu sudeći Duraš i Novak su braća, sinovi Druga, brata Gačova (Novak Drugčić-Novachus Drugsich)*“ kako piše Risto Kovijanić. Pominje se još jedan Drugović iz Lastve čije ime je nečitko (Drugovich de Lastva).

Takođe je nejasno pominjanje prezimena Vujošević između Drugovića i Gazivoda, ali niko ne spori da veza postoji i pominje se u više izvora. Po Jovićeviću su Vujoševići već bili kad smo na Riječkom gradu uzeli prezime Gazivoda i Krakača...

To su neke nedoumice koje zbog nedostatka pisane građe iz tog perioda ne možemo razriješiti, ali to ne umanjuje istorijsku vrijednost i porijeklo našeg bratstva, a ako se uzme u obzir da je u prosjeku između generacija 25-30 godina, lako je izračunati i starost bratstva.

U vremenu kojem živimo, postoji bojazan da se zaboravimo i udaljimo među sobom, nažalost i od onih najbližih. Citiraču Andriju Jovićevića koji u svojoj knjizi „Riječka nahija u Crnoj Gori“ na strani 348 i 349 navodi:

„Bratstvo je izvjesni broj domova, koji vode porijeklo od zajedničkog pretka, po kojem se preziva cijelo bratstvo.

Bratstvenici se poznaju po tome, što se jedan drugom nađu u nuždi i nevolji, u radosti i veselju, zovu se na svadbe, dolaze jedni u drugijeh na smrti i prvi se nađu u kući gdje se žalost desila, hitaju prije no drugi, da se svome nađu u kakovoj nesreći, gdje je potrebna pomoć ljudi, zovu se na krštenja i izvanredne časti. Sramota je, ako se bratstvenici drže rđavo, a još gore, ako se sude, davijaju, sramote i svađaju.“

Ako uspijemo sačuvati ova stara načela, uspjeh neće izostati!

*„Muž je branič žene i đeteta,
Narod branič crkve i plemena;
Čest je slava, svetinja narodnja.
Pâs svakoji svoje breme nosi-
Nove nužde rađu nove sile.“*

*Stihovi iz „Gorskog vijenca“
Petar II Petrović Njegoš*

Prota Mihailo

BRATSTVO GAZIVODE

(Porijeklo i doseljenje u Ceklin)

Istorijski period Crne Gore 16 i 17 vijeka još je pun tame i nije sigurno da li će se u potpunosti rasvjetliti. U tim mutnim vremenima bila je česta migracija stanovništva, nešto od neprijatelja, nešto iz ekonomskih razloga, a i jedan dio radi krvne osvete koja je stotine godina žarila po Crnoj Gori. Blagodareći sačuvanom kotorskom arhivu, sačuvano je mnogo vjerodostojnih dokumenata, koja su vrlo dragocjena jer osvjetljavaju postanak i pomen naših bratstava u starom dijelu naše Crne Gore.

Njegoš piše Osman paši Skopljaku 1847 godine između ostalog i ovo: „i kada su divlje azijatske orde naše maleno, no junačko carstvo razrušile, onda su moji predci i jošte neke odabранe familije, koje nisu tu poginule od Turaka, ostavile svoje otačestvo i u ovijem gorama utekle.“

GAZIVODE su iz njeguškog sela Velji Zalazi, koje i sada postoji, mada je skoro raseljeno, udaljeno jedan sat hoda od centralnog dijela Njeguša.

„Prvi pomen Njeguša vezuje se za Gačoviće, Drugoviće i Hrsoviće, za koje se zna da su starinci iz Zalaza. Tokom 15 vijeka oni se dosljedno kazuju iz Njeguša, svakako u plemenskom smislu. Ipak, nastaje pitanje: da li su oni tada stanovali u Zalazima, ili se otuda prelili u Njegušku kotlinu, kada su Kotorani izgubili svoje posjede u njegušima, ili Ledincu kako su se do tada nazivali Njeguši, jer je već Kotor 1420 godine pripao Mletačkoj Republici.“

Bez svake sumnje je da je postojbina Gazivoda bili Velji Zalazi, koji se prema dr. Gavru Škrivaniću pominju 1351 godine „i Zalazi sa svjemi pravim svojimi“. Najdalji predci Zalažana za koje se zna, a koji su bili savremenici Kosovske bitke 1389 godine su braća: HRS, DRUG i GAČ. Prema Dr. Jovanu Erdeljanoviću, ovo su čisto srpska stara imena i po predanju su bili starinci. Od ova tri brata iz Zalaza proističu ova Njeguška bratstva: od Hrsa su:

Bratičevići i Vukčevići, od Druga: Đurovići, Nikolići i Golubovići, od Gača: Dančulovići, Lukrecije, Padalice, Kapetanovići i Prorokovići/Ujčevina Vladike Rada, jer je poznati njeguški kapetan Lazo Proroković bio isti ujak Vladike Njegoša. Drug je imao dva sina: Đuraša i Nikolu i sinovca Goluba (o kojem nema dovoljno podataka - *napomena*). Od Đuraša su Đurovići koji ih i sada ima na Njegušima, od Nikole Nikolići od kojih potiče Bogdan Vukov koji je posjekao silnog Mahmut pašu Bušatliju na Krusima 1796 godine. Od Goluba su današnja bratstva Gazivode. Ime Drug javlja se ne samo u Njegušima, kao rodonačelnik bratstva Đurovića, Nikolića i Gazivoda, već i drugim našim krajevima. U jednoj Dušanovoj povelji manastiru Hilandaru oko 1351 godine pominje se pop Drugoš, a prema nekim naučnicima Drugovića je bilo u Polugu u Makedoniji i može biti da potiču od zalaških Drugovića, jer je nakon proširenja velike Dušanove carevine i zauzeća Epira i Tesalije, viša i niža vlastela išla je i naseljavala se u pojedinim mjestima prostrane Dušanove države. Nije isključena mogućnost da se nije neko od naših predaka tamo naselio.

Prezime Drugović javlja se u kotorskim spomenicima povodom suđenja pred kotorskim sudom od 01 do 14 decembra 1534 godine, između Rada iz Zete, naseljenog u Kotoru i Đura Drugovića iz Zalaza, koji se je nalazio u kotorskem zatvoru. Prema optužbi i odbrani stranaka i iskazima svjedoka, stvar je tekla ovako: Rade Zećanin optužio je Đura Drugovića iz Zalaza zbog nepodmirenog duga, dosuđenog od suda dobrih ljudi od 24 izabrana „starca“ u vrijeme kotorskog providura Trifona Gradeniga. Sa svojim bratom Ilijom, Duro je bio napao radova brata Radića, oduzeli mu trgovacku robu i prodali je u nekom kraju, pod Turcima, negdje u Turskoj. Rade je prijavio slučaj kotorskim vlastima, i braća Drugovići bili su zatvoreni. Sud dobrih ljudi ispitao je stvar i donio odluku: da braća Drugovići plate Radu 125 perpera, četvrtinu od 500, od kojih su mu platitili svega 27. Za ostatak od 98 perpera, Rade je poslije nekoliko godina pokrenuo sudsku parnicu radi namirenja duga, protiv Đura koje ga je zastupao advokat Drago Markov Drago iz Kotora. Kotorski sud je ispitao stranke i saslušao svjedoke.

Radov svjedok Jakov Lamprov, kotorski vlastelin izjavio je: da su Drugovići (Đuro i Ilija) bili osuđeni, ali da Đuro nije bio jedan od osuđenih. Đurov svjedok Trifun Marocijer Paskvalin, ne sjeća se da li je Đuro bio osuđen. Majstor Đorđe obućar kaže: da je sud dobrih ljudi osudio četvoricu od sedam koji su bili optuženi, da li su braća Drugovići bila osuđena ne zna se.

Predak Gazivoda – Golub bio je siromašnog stanja i oženio se na domazetstvo iz Grblja od vlastelinske porodice Lazarević i tamo je sa ženom prešao

da živi, gdje su mu se rodila dva sina, a po nekim tri. No starog Goluba je vukla bratska želja da se vrati među svojima u Velje Zalaze. Sinovi mu odobriše i povrati se u Zalaze. Sinovi mu se jednog dana svade i ubiju nekog Njeguša te su morali čim prije napustiti svoje vjekovno ognjište. Po svoj prilici to se desilo negdje krajem 16 ili pak početkom 17 vijeka. Po savjetu starog oca prebjegnu u Ceklin, kao najzgodnijem mjestu da prikriju svoj zločin od silnog njeguškog plemena. Ceklinski glavari prime ove novodoseljenike ali samo pod jednim uslovom: Ceklinjani su imali jednu neosvećenu krv u Pustom Liscu (Katunska nahija) koji nikako nijesu mogli osvetiti nad izvršioce, a na drugom nisu htjeli da se svete i da prolijevaju nevinu krv. Braća Drugovići pristanu da Ceklinjima budu vođe i da učestvuju u četi. Pođe im za rukom, blagodareći braći Drugovićima da krvnika ubiju i da se sva četa vrati na Ceklin zdravo i veselo.

Ceklinski glavari skupe se na Milićevića Glavici, zbornom mjestu Ceklinjana, da bi nagradili ove valjane momke Drugoviće dadu im sva prava u ovu plemensku zajednicu i nasele ih na stari zaseok Lopičića, što se vidi i do danas očuvanim Gazivoda Jama, Gazivodina dolina i dr. Tako Gazivode postaše prirođeni Ceklinjani sa svim pravima koji su imali Lekini i Vukosavovi potomci.

Dr Jovan Erdeljanović, sasvim pogrešno dovodi bratstvo Gazivoda sa Dobrskim bratstvima: Jablanima i Sjekloćama, preko njihovog rodonačelnika Vaclava Gornje Vuka, koji je došao u Dobrsko selo iz Klobuka kod Trebinja, prije pada Hercegovine pod Turke 1482 godine. Ova zapažanja Erdeljanovića su, kao što sam rekao, netačna jer ga demantuju dokumenta kotorskog arhiva.

KAKO SU GAZIVODE DOBILI DANAŠNJE PREZIME

Poznato je da se Ceklinjani dijele na Gornjake i Donjake a to samo po geografskom položaju (Gornjaci potiču od Leke i slave sv. Nikolu, a Donjaci od Lekinog pastorka Vukosava i slave sv. Đordiju) Drugovići-Golubović, današnje Gazivode u Zalazima su slavili Spasov dan, a posluživali sv. Vračeve Kosu i Damjana 14 novembra, jer im je hram u Zalazima bio posvećen istim hrišćanskim svetiteljima, dočim su u Ceklinu iz praktičnih razloga i plemenske ljubavi i jednakosti uzeli gornjačku slavu za svoje krsno ime sv. Nikolu 19 decembra. Turci

su uz pomoć Poturčenjaka zaposjeli Rijeku oko 1540 godine i tu osnovali svoj sud i utvrdili svoju vlast. Čak su prema Dučiću i hram sv. Nikole u 17 vijeku pretvorili u džamiju. Kada je jednom bio vrlo važni skup na Riječkom gradu tri brata Drugovića su zakasnila i da prije stignu, da ih ne bi očekivali: jedan od braće pregazi preko rijeke pred Riječki grad, drugi je preskočio preko kamena koji su bili u vodi radi prelaza (krakala) dođoše na sastanak a treći brat zaobiđe preko skale i uz čistu stranu stiže i on na vrijeme. Ceklinska jačica odmah im stvorila novo prezimena i to: onaj što je pregazio vodu Gazivoda, koji je preskočio preko kamena krakala prozovu Krakače, a treći koji je zaobišao prozovu Ujošević ili Vujošević. No sva tri ogranka se stope u jedno zajedničko prezime Gazivode. Te prema tome od ovog dana, ne zna se kada je to bilo Drugovići gube svoje prezime i primaju novo Gazivode, ali nikada ne gube iz vida odakle su, iz kog sela i od koga starog bratstva. Ja će ovdje radi boljeg svjedočanstva o novom bratstvu navesti nekoliko dokumenata, odnosno se pozvati na njih gdje se Gazivode pominju. U „Zapisima“, knj. XIX, godina XI, jun 1938, strana 356, u jednoj se tenciji-sudskom spisu pominje se sa potpisom Mitropolita „Gospodara Vasilija Petrovića od 13. julija 1776 godine pominje se Ivan Savićev Gazivoda kome je neki Bjeloša iz Konaka kod Cetinja dugovao neki novac koji mu je Gazivoda pozajmio, te Zajko, tako se je prezivao nije imao novaca da mu vrati dug, te mu glavari prodaju jednu šumu kod Đinova brda da se plati dug Gazivodi. Prilikom velike borbe u Zabrdju kod Cetinja 1780 godine protiv Katunjana poginuo je „znameniti ceklinski junak“ Ivan Ulišin Vujošević (Gazivoda) na Cetinju kod Sankove Gomile, gdje je sada cetinjska gimnazija, da bi osvetio serdara Jova Pejovića.

Prilikom prve pohare Žabljaka 10 marta 1835. godine među 12 zatočenika se nalaze Ivaš Markišin, Nikola Vukčev, a Prele Dragišin je vozio lađu sa jednim Jankovićem iz Drušića. Treba znati da je povod neposredni da se uzme Žabljak ubistvo prevarom Stevana Gazivode u Pivaljem Lazu. Prilikom Drugog izlasaka na Žabljaku 26 novembra 1852 godine bili su među ostalim učesnici: Ivaš Markišin i Marko Đurišin, koji je kupio skupoceni polijezej (ćoku) koji se i sada nalazi u hramu sv. Nikole u Rvašima. Tako isto, kada su žabljaci Turci pod vojstvom Ljevač Osman age napali manastirske ovce u Bobiji, koje je čuvaо Vukac Stanojev i odma obavijestio ceklinske glavare i zajedno sa njima napadoše tursku četu i bilans pobjede je: pogibija Ljevač Osman age i još 12 izabranih žabljackih zlica. U Ćenderovišta Kućištu u Salkovinu 1840 godine među zatočnicima u kućištu našao se je i hrabri Niko Šutanov. O ovom junačkom podvigу iza toga piše Njegoš Gagiću da je to takvo junaštvo da mu nije ravno ni borba ruskog nacionalnog junaka Like kapetana u borbi

sa Čerkezima. Ivaš Markišin i njegov sin su poginuli 1862 godine na Planinici kod Nikšića. Ivaš je prethodog dana izgubio sina jedinca, a i sam je bio ranjen, te je od strane Turaka posječen. Ovo su samo neki istorijski detalji koji prelaze plemenske granice iz naše bogate bratstveničke istorije. Nema ni jedne ozbiljnije vojne akcije ili pak okršaja a da u njima nijesu učestvovali po neki ili više naših predaka. Nakon kupljenih ribolova 1738 godine prirodno je da nije dolazilo u pitanje dio Gazivoda, već su dobili jednakoj kao Lekino potomstvo i ne samo to: već dio u ulovima na Ceklinu (Durmitor) Saborna crkva sv. Georgija i dr.

Pošto su se Ceklinjani brzo množili iziskivala ekonomski potreba da se krenu dalje iz Ceklina, te tako se počeše naseljavati u priobalnim mjestima samoga Jezera u Prevlaci, Drušićima, Rvašima, Meterizima, Rijeci i drugim podesnim mjestima. Među prvim kućama, ako ne i prve u Rvašima i Drušićima su Gazivode i to: u Rvašima pri Gornjem Bogdaniću: Miloš Vukotin Gazivoda, a u Drušićima u Pločici Otaš Đuranov Gazivoda. Gazivode su se najviše razvili u Rvašima i može se smatrati da je to njihova druga kolijevka. Nešto ču reći o Rvašima: Ime je selo dobilo po Mari Rvašici, koja je sve svoje ogromno imanje priložila manastru sv. Gospođe u Gospoštine, zaseok Rvaša koje ga je spasio Sulejman paša Bušatlija, prilikom paljenja cetinjskog manastira 1692 godine. Tada je u Rvašima živjelo staro bratstvo Malokšići koje se spominje u jednoj povijeti Đurđa Crnojevića 1492 godine je kupio u sružkih Turaka knez Marko Nikčev Lopičić za svoje pleme. Inače je u Rvašima bilo Poturčenjaka i turske zemlje iznad Lozovog Ubla, dijela Rvaškog polja. Ta imovina je bila svojina poznatog turskog bratstva sa Spuža Međukuvući.

U Rvašima je živjelo ceklinsko bratstvo Zarlige, od Leke unuka Novaka, koje se je bratstvo iskopalo po muškoj liniji 1820 godine, ali se i dan danas mjesto naziva po tom bratstvu Zarlijin Do.

Krnjanovina, gdje su bili hanovi, kao i centar sela nazvana je po Krnjanovićima, ogrank Ražnatovića. Vukotin Krš, nosi naziv po Vuku Golubovu predku Gazivoda, odnosno rodonačelnik Golubovića - Gazivoda. Marijan Bolica koji je proputovao Crnu Goru 1614 godine, bilježi da je tada u selu Rvašima bilo 18 domova, i to razumije se starosjedelaca.

Budući naši predci nemirnog duha, ambiciozni, tvrdog gorštačkog kara-ktera godine 1700, svade se sa nekim, ubiju suparnika i tako dvojica od bratstva uteknu i jedan se naseli u Veliku pod Čakor u Vasojevićima koji se je mnogo umnožio i danas ima veliko potomstvo, ali je prezime promijenio. Drugi brat uteče u Vraku, a potom dođe i naseli se u Reč i Kodre kod rijeke Bojane, u

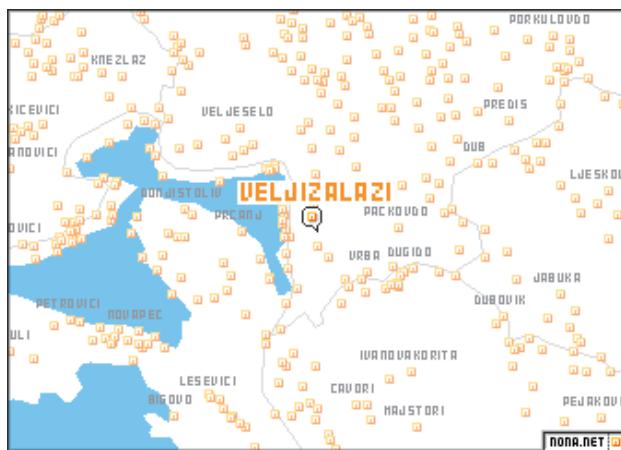
BRATSTVO GAZIVODA

Štojskom polju, gdje i danas ima preko 10 kuća koji su potpuno svjesni da potiču od našeg bratstva Gazivoda.

Danas Gazivoda ima u svim krajevima naše zemlje. Smatram da je svaki bratski sastanak vrlo dragocjen i da će pružiti mogućnost da dodemo pored našega upoznavanja do dragocjenih podataka koji leže u zaborava, pa ili putem istorijskih dokumenata, ili pak putem narodnog predanja, da što bolje rasvijetlimo tradiciju našeg bratstva.

Cetinje, 29.jula 1984 god.

Proto Mihailo R. Gazivoda

Porodični grb

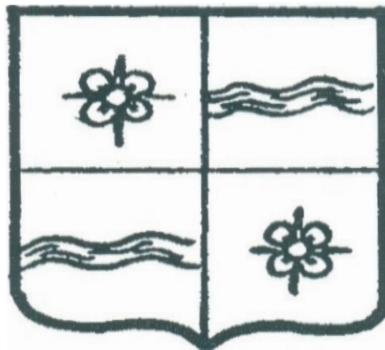
U toku prikupljanja građe i razgovora sa protom Mihailom, kod njegovih sinova Dragana i Mija pronašao sam grb našeg bratstva, ali mi je onda i Dejan Bracov (dipl. arheolog - *napomena*) dostavio od svog kolege Samardžića koji se bavi heraldikom (heraldika je pomoćna istorijska nauka koja se bavi postankom, razvojem i umjetničkom izradom grbova, od njihove prve pojave u 11 vijeku do danas - *napomena*) koji se razlikuju po boji i cvjetu koji je prikazan. Velika je stvar što taj grb uopšte postoji. U razgovoru sa drugim rođacima ispostavilo se da većina nije bila upoznata sa tim.

GAZIVODA

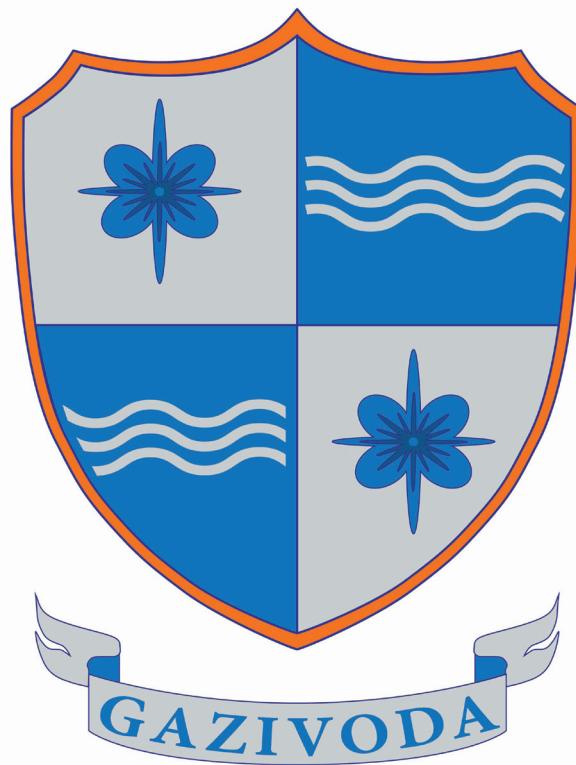

Slika 1

Daljim istraživanjem došao sam do podataka od ljudi koji proučavaju heraldiku u Crnoj Gori i pomenutog A. Samardžića koji je modifikovao postojeći grb (slika 1):

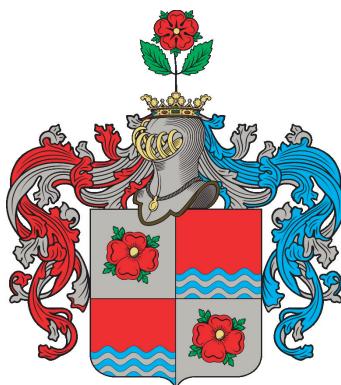
Slika 2: Skica grba Gazivoda - Ceklin (Roganović, Zmajić)

Slika 3: Modifikovani grb Dragana Mihailova

Na osnovu skice sa slike 2 (strana 158) i opisa iz knjige (strana 49) „Heraldika“ Bartola Zmajića, koja je praktično osnova svim istraživačima sa ovih prostora (a i A. Samardžić se poziva na ovaj izvor, a Dragan Mihailov je modifikovao grb (Slika 3) na osnovu tih instrukcija), možemo smatrati da je ipak ovo originalna verzija, iako nema dovoljno podataka o porijeklu, naručiocu:

„VODA-MORE javlja se na podnožju štita. U starijim grbovima prikazana je plavo-srebrnim valovitim i uskim gredama, a u novijim plavom bojom ispruganom srebrnim isprekidanim crtama (Gazivoda, T IX, 15).“

Slika 4: Modifikovani grb Aleksandra Samardžića, verzija 2

Štit

Štit je kvadriran. Na gornjem desnom i donjem lijevom srebrnom polju nalazi se crveni ružin cvijet. Na gornjem lijevom i donjem desnom crvenom polju u donjem dijelu nalaze se plave i srebrne valovite grede.

Nakit

Iznad štita je srebrna otvorena kaciga sa zlatnim prečagama okrenuta u desno. Na njoj se nalazi zlatna kruna.

Plašt je raskošan, barokno izuvijan sa obije strane štita. Sa desne strane je crveno-srebrno, a sa lijeve strane plavo-srebrno obojen.

Izvori:

- Šekularac Božidar, Samardžić Aleksandar: Grbovnik Crnogorski
- Zmajić Bartol: Heraldika, II izdanje

NAVODI O NAŠEM BRATSTVU I BRATSTVENICIMA PO PISANJU DRUGIH ISTRAŽIVAČA I AUTORA

U knjizi „Stara Crna Gora“ od Jovana Erdeljanovića, na str 445, kako pominiće i prota Mihailo, navodi se:

„U pominjanoj povelji Ivana Crnojevića iz 1489 godine imenuju se kao vlasteli iz Njeguša (među ostalim sudijama iz Crne Gore u sporu između Bjeloševića i Bajičića i Bjeloševića i Očinića)...“

Vrlo je verovatno, da su bar neka od tih lica, što se u povelji pominju, pripadala onima iz starinačkih brastava njeguških, o kojima se, kao što smo napred videli, u plemenima očuvala uspomena pod drukčijim imenima (npr. Starom kneževskom Brkačićima, pa Veljokrajanima, Zmajevićima, Hrsovićima, Drugovićima, Gačovićima, Šestokrilima, Pimama, Andrićima itd.)“

Takođe, isti autor na strani 418 pominje predanje:

„Opšte je predanje, da su svi stanovnici Veljeg Zalaza starinci. Oni i sami to tvrde i znaju, da su svi od jednog roda i da nikakvog starog ili starijeg stanovništva u njihovu selu nije bilo osim njih.“

„Najdalji im preci, za koje znaju, bila su tri brata, koji su se zvali: Rs (dakle Hrs), Drug i Gač, i od sve trojice ima sad potomaka... Najprije je svima ovim bratstvima bilo krsno ime Spasovdan...“

„...Od drugog brata, Druga, su Drugovići, koji se sad takođe više ne prezivaju tako, nego se zovu: Nikolići (12 kuća) i Đurovići (10 kuća). Da su se ranije prezivali Drugovićima, imamo osim u domaćem predanju dokaza o tome, što se po saopštenju A. Jovićevića i za bratstvo Gazivode na Ceklinu zna da su starinom sa Njeguša, iz Veljijeh Zalaza. Njihov je predak, kaže se dalje, bio od bratstva Drugovića, koje i danas tamo postoji, a utekao je odatle od krvi u 16 vijeku, i dalje se saopštava, kako su se najprije zvali Vujoševići, pa posle dobili naziv Gazivode (i Krakače) i da slave Nikolj-dan (6.XII) što znači da su zbog ‘krvi’ promijenili slavu.“

Erdeljanović dalje na strani 198-201 pominje oblast Ceklin gdje se naseilo bratstvo Gazivoda:

„Ceklin. Današnja oblast ovog plemena zahvata celom svojom istočnom polovinom niske i otvorene predele oko Crnojevića Rijeke i kraj Skadarskog Jezera i Gornjeg Blata. Za vreme Turske vladavine u ovim krajevima pleme se u tako pristupačnim predelima ne bi moglo održati. Ono ih zaista tada nije ni imalo, nego su mu novija tekovina“...

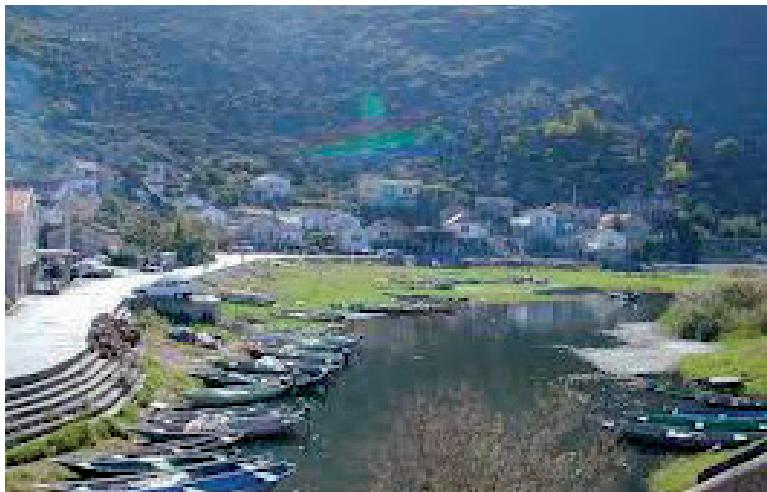
Ceklinsko polje

„...U Plemenu Ceklinu ima sada 19 koje većih koje manjih naselja, od kojih svako čini zasebnu predeonu celinu sa zasebnim imenom...Jugoistočno od Zagore, Rvaši: 78 domova, a od toga 43 Gornjaci, ostalo Donjaci (15) i razna druga bratstva. Južno od Rvaša, Drušići: 79 kuća (36 Donjaci, 30 Gornjaci, ostalo razna mala bratstva). Jugoistočno od Drušića Bobija: 35 kuća (12 Donjaci, 8 Gornjaci, 8 Brnovići, ostalo razna druga bratstva). Južno od Bobije, Dodoši: 96 domova (44 Gornjaci, 15 Donjaci, 9 Gazivode, ostalo razni). Jugoistočno od Dodoša je gradić Žabljak: 45 kuća od raznih bratstava (među njima 16 Gornjaci i 5 Donjaci) južno od Drušića, Prevlaka: 27 kuća (25 Gornjaci). U pleme Ceklin spade i varoš Rijeka...

BRATSTVO GAZIVODA

U tome, srazmerno malom, predelu su se začela i razvila moćna bratstva ceklinska, Gornjaci i Donjaci, koja su se posle raširila na ovu veliku oblast, koja danas ima njihovo ime...“

„....Iz pregleda po naseljima, koji ćemo malo dalje navesti, videće se, da u nekim naseljima toga novog ceklinskog zemljišta sami Gornjaci i Donjaci čine jedino ili skoro jedino stanovništvo (u Đalcima, Prevlaci, Dujevi i u selima oko varoši Rijeke), u drugima da su velika većina (u Češljarima, Rvašima, Drušićima, Bobiji i Dodošima), a u Žabljaku i u Vranjini bez malo polovina svega stanovništva...“

Vranjina

Dodoši

Za Dodoše, navodi se značajan podatak na strani 131 (a po A. Jovićeviću i N. Dučiću) se kaže:

„....Dodoši koji su tek oko 1840 godine ponovo naseljeni (stanovnicima starog sela Salkovine kod Žabljaka, tada Turskog) konačno su pripali Crnoj Gori i Riječkoj Nahiji prilikom razgraničenja 1859-1860. godine“.

Na strani 199 u knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ autori navode:

„.... Poslije pohare Žabljaka Salkovčani prebjegnu pri Dodoškoj Glavici, jer se bojahu turske osvete. Sam Mitropolit Petar II. dođe u Dodoše de tada nije bilo još sela niti kuća, pa naredi, da se od ckrvenijeh drva manastira Koma izgori nekoliko klačina, pa da se u Dodošima pod Bobijom u ceklinskom udutu osnuje selo. Tada bude na vrhu glavice ograđena kula, državna tvrđava, na kojoj su poslije stražarili Dodošani redom. Tu je bio smješten i onaj ceklinski top, što ga izdade Hašnika Hot Ceklinjanima. (Ovu tvrđavu razorili su Turci 1862.g.). Osim toga budu sazidane još 7 kuća, naime: kuća **Nika Šutanova Gazivode**, Marka Andrijina Strugara, Mališe Mićunove Ražnatovića, **Mila Šutanova Gazivode**, Luke Gavrilova Vukmirovića, Stojana Perovića Trnovljanina i Pura-na Vukotina Vukotića. Sve ove kuće bile su na puškarice, kako bi poslužile u vrijeme odbrane kao zatvor...“

U knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ A. Jovićević i M. Strugar navode:

„Poslije istrebljenja Turaka i propasti bjeličke, počeše se Ceklinjani naseljavati na oteto zemljište. Svakoje zemljište, koje bi Ceklinjani od koga drago mu oteli, dijelili su među sobom na bratstva i porodice. Bratstva su svoje djelove mijenjala jedno s drugim, kako je kojemu na sento bilo, ili su ih prodavala jedno drugome. Dokle je zemljište postalo slobodno od svakog komšijskog napadaja, dotle nije ni naseljavano stalno, no su da obdržavali i branili iz starosjedne kolijevke, stražareći ga po redu s puškom u ruci.

Prvo je naselje učinjeno u Dujevi, a za tijem u Prevlaci i u Drušićima. U Drušićima se najprije naselio Kraljević pod Jelenkom i **Gazivoda** u Pločici i to su novi Andrije Vukova Kraljevića: Petar, Đuro, Damjan i Neneza, i **Otaš Đuranov Gazivoda**; a u Rvašima se stalno naseliše prvi: **Miloš Vukotin Gazivoda** pri Gornjem Bogdaniću i Andrija Šćepčev Strugar u dnu Rvaševa Polja.“

Pavle Rovinski (Černogoria T.II.č. 1, str 49.) piše o Ceklinjanima:

„Blagodareći prirodnijem uslovima i udobnosti saobraćaja s tijem pazari-ma, kao što je Podgorica i Skadar, ovđe (u Ceklinu) se razvilo veliko bogatstvo. Kod Ceklinjana su zarađivali i zajmali novce siromašni žitelji Katunske nahije. Svaka kuća imala je u sahrani toliko dukata, da im nekoji nisu ni broja znali, a brojili su ih samo pri isplaćivanju za čem bilo, ili pri davanju u zajam ili obratno, pri primanju; a cvancike su držali u tobocima, koje su od vremena do vremena širili po kamenom gumnu, da ih suše i čiste od menatila. Znaci tog bogatstva vide sada samo u starijem građevinama, u lijepoj nošnji i u opšte lijepom držanju i karakteru stanovništva.“

Na strani 274 u knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ A. Jovićević i M. Strugar pišu:

„...istrajno četovanje uzdiglo je Ceklinjane na visinu junaštva, koje im i ostala crnogorska plemena priznaju. Doba četovanja jest doba neprekidne borbe, u kojoj se Ceklinjani tako prekališe, da im s pravom pripada onaj stih Knjaza-Pjesnika:-„od ceklinskih vukobaša“. Skadarsko Blato bilo je poprište mnogijeh megdana, de se Ceklinjani hvatahu u koštač sa ljutijem svojim neprijateljem i junački se borahu za krst i slobodu. Ne samo što je četovanje donosilo junačkog ponosa Ceklinu, kao crnogorskoj krajini, nego je ono i stvarne koristi donosilo; koliko samijeh lađa oteše, koliko je ovnova i govedi pljeniše, a koliko li oružja i topova zauzeše! To je bio ogromni dohodak, koji je ništa manje od junačkog ponosa vodio Ceklinjanina put bogatog Skadra i njegove krajine. I zaista, u to vrijeme Ceklin je bio bogat, da mu ravna nije bilo; on je bio središte crnogorskog imućstva. Stari pamte, kad su ceklinske žitnice bile pune, da su mnoga plemena odavle kupovala žito; pamte, da su džepovi bili puni novaca...“

„...kada je bijes ceklinski izbio nad ponosom, ovladao njime, zauzdao ga, pa stao nemilice rasipati stečeno imanje svojih predaka, kartajući se po Rijeci, ne radeći i trašeći gotovinu, ljenstvujući a noseći novo i lijepo, misleći da će i njima pridolaziti, kao i precima im. No u tome se mnogi i mnogi prevariše; raskalašnost u životu, nerad i nehajstvo dovelo ih je do siromaštine; stoga danas nema onoga bogatstva, pa naravna stvar, nema ni onog hrlovanja, koje se jednom nogom opiralo na ponos junaštva, a drugom na punu česu dukata.“

„... A ceklinsko junaštvo, stečeno dugijem nizom godina u stotinama četa i krvavijeh megdana, na ponos i diku plemena i Crne Gore, a na strah neprijatelja, dalo je povoda, te knjaz Nikola pjeva:

*'Ne! - Ceklin se sam uzdiga;
U kratko mu loza jaka
Crnoj Gori rodi smjelih
Jedanajest posobaka.
Đe Bog hoće, tu je sreća-
Ceklinski se trag umnoži;
Da otima i razgoni
Oko sebe svuđ uloži...
...*

*Pa na bedem od Žabljaka
Dva puta je izlazio;
A pod selo Salkovinu,
Albaniju zastidio'*

Kud će ljepše himne junaštvu ceklinskom koje stekoše naši preci širom blata, do Skadra i Krajine, do Vrake i Albanije! To je naš dijamantski orden, diploma, koju nam daje naš Gospodar, koji poznaje istoriju našu, pregnuće i viteški rad našijeh starijeh. Sa ovo nekoliko stihova kazano je mnogo, upravo, obuhvaćen je uglavnomе cio život ceklinski, i daje nam potpunu sliku života i rada našega plemena.“

U knjizi Andrije Jovićevića „Riječka Nahija u Crnoj Gori”, na strani 398 u registru se pominje bratstvo Gazivoda sa mjestom prebivanja Rvaši, Dodoši, Vranjina, Rijeka, Drušići, Žabljak i Bobija, da su došli sa Njeguša, da imaju 40 domova i da su se nastanili još na Cetinju, Ulcinju i Vasojevićima.

Na strani 97 u knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ autori pišu o posvojenju ceklinskih ribolova, što je značajno istaći, posebno zbog poređenja sa današnjom situacijom u toj oblasti:

„.... knez Marko Lopica uviđaše prijeku potrebu posobiti ribolove, proričući, da u njima leži velika budućnost koristi od onoga, čiji budu, i ako tada bjehu od vrlo neznatne koristi.

Knez Marko skupi Ceklinjane na dogovor, đe se samo vijećalo o posvojenju ribolova. Tu je neko bio protivan tome poduzeću, a neki su opet bili za njega; ali knez, uviđajući korist od toga, preporuči, da se pošto-poto moraju posobiti ribolovi, a kasnije i polja, ako se želi budućem naraštaju obezbijediti mirni i pouzdani razvitak....

I zaista, naskoro iza toga knez Marko učini mir i slobodni sastanak sa Turcima, a ubrzo poslije toga stupi u tajne pregovore sa Omarovića, Averićima, Omerovićima i Kimkovićima, udioničkijem porodicima u ribolove. No pomenute porodice okljevahu sa prodajom svojih ribolova, i ako vrlo malu fajdu otuda imahu, jer uviđahu, da se tada Ceklinjani i dalje mogu pružiti. Ali najposlije knez Marko ponaosob podmiri ove udioničare, te saglasno pristaše da ih prodadnu. Tada sa njima učini tajnu pogodbu, kako on kupi u Turaka ribolove: Ploču, Ranj i Bazagur za hiljadu groša...

Pošto knez Marko zaključi pogodbu sa Turcima, sazove plemensku skupštinu na Milićevića Glavici, đe svijema izjavi, da je kupio ribolove, pročita im kartu govoreći: da se bez odlaganja mora Turcima izdati hiljada groša. U Ceklinu je bilo i pojedinih ljudi, koji su kadri bili otplatiti tu sumu i postati vlasnikom svih ribolova; a mogao je to učiniti i knez Marko; ali nije htio to nikome dopustiti, nego je želio, da svi jednakonapreduju i jednakopravni imaju u ovako obilate komune. Za to na istoj skupštini predloži, da mora u njih svaki podjednak dio imati, t.j. da svaka muška glava mora podjednako platiti, a đe nema muške glave, tu da se dadne po jedan dio, kako će svaka kuća ravnopravni dio imati, kako najbogatija, tako i najsiromašnija.

Ovaj knežev predlog jednoglasno primiše svi plemenici, pokupiše novce i platiše ribolove; a sačinješe i neku međusobnu ustanovu u ime ribolova i načina lovljenja; pa još uz to dodadoše: a) da ni jedan Ceklinjanin nije vlastan svoj dio prodati kako jabandžiji, tako ni svome plemeniku, Ceklinjanu; b) ako

Skadarsko jezero

se koji plemenik preseli izvan granica svoga plemena ili otadžbine, njegovi djelovi ostaju u općoj plemenskoj komunici; i c) ako bi se iko ikad od potomstva iseljene ceklinske familije u otadžbinu povratio pa bilo poslije koliko godina, da zauzme onoliko djelova, koliko bude imao muškijeh glava.

Ovaj plemenski ugovor, kao vječiti zavještaj, svi savremenici sa zakletvom potvrde, da će mu do pošljetka vjerno šljedovati i ispunjavati ga. Taj pismeni svoj ugovor, radi veće tvrdnje i sigurnosti za u buduće, podnesu na potvrdu tadanjem Mitropolitu Savi Petroviću, koji ga odobri, potvrdi i potpiše. Ovaj ugovor su docnije potvrđivali svi gospodari crnogorski, pa i danas srećno-vladajući Gospodar Knjaz Nikola...“

(ovi dokumenti su se čuvali kod članova porodice Lopičić, ali im se izgubio trag)

Na strani 233 knige „Riječka nahija u Crnoj Gori“ A. Jovičević navodi:

„Gazivode su starinom s Njeguša, iz Veljijeh Zalaza. Njihov je predak bio od bratstva Drugovića, koje i dan danas tamo postoji, a utekao je odatle od krvi i naselio se na Ceklin. Njegovo se potomstvo zvalo Vujoševići, no jedanput, kad je bio skup kod kadije na Obodu, jedan Vujošević pošto nije bilo mosta na rijeci, pregazi vodu a jedan preskoči, i kadija prvoga nazove Gazivodom, a drugoga Krakačom, koja imena zadrža i njihovo potomstvo, ali se Krakače zvanično prezivaju Gazivodama. Danas ima Gazivoda 40 domova: na Rijeci 4, Rvašima 12, Drušićima 4, Bobiji 1, Dodošima 9, Žabljaku 4 i u Vranjini 6 (Krakače). Slave Nikolj-dan (6.XII) i pridržavaju se Gornjaka. Dosedjeni su u 16 vijeku.“

Rijeka Crnojevića

Na strani 245 u istoj knjizi, autor bilježi:

„...Prije 210 g. i više dva Gazivode učiniše nekakvo ubijstvo i utekoše u Vasojeviće, gdje se jedan od njih nastani, njegovo potomstvo je veliko i živi u Veliki, ne znamo kako se preziva. Onaj drugi Gazivoda je prešao u Arbaniju.“

Na strani 222 i 223 pominje (što se takođe u većini navodi kod Rovinskog):

„U Ceklinu su dva velika bratstva Gornjak i Donjak, koji sačinjavaju više od polovine svega stanovništva... Rovinski piše: da u Gornjake spadaju Bratstva: Đuraškovići, Pejovići, Jovićevići, Kostići i Gazivode. Nije tako, Gazivode ne pripadaju ni Gornjaku, ni Donjaku, to je sasvim zasebno bratstvo, koje je docnije ovdje doseljeno. A osim pomenutih bratstava, u Gornjake spadaju: Ražnatovići i Šofranci. Dalje piše da u Donjake spadaju: Strugari, Kovači, Mašanovići, Markovići, Mihaljevići, Petričevići, (V)Ukmirovići i Lopičići. Tu ima pogriješke, jer Mihaljevići su sasvijem zasebno bratstvo, koje je prije Donjaka naseljeno, a Kovači, Mašanovići, Markovići i Petričevići jesu jedno bratstvo, koje se zove Vujanovići...“

Iz knjige A. Jovićevića „Riječka nahija u Crnoj Gori“ i J. Erdeljanovića „Stara Crna Gora“, a preuzeto sa internet strane: www.montenegro.org.au

„Današnja oblast ovoga plemena zahvata cijelom svojom istočnom polovinom niske i otvorene predjele oko Crnojevića Rijeke i kraj Skadarskog Jezera i Gornjega Blata. Za vrijeme turske vladavine u ovim krajevima pleme se u tako pristupačnim predjelima ne bi moglo održati. Ono ih zaista tada nije ni imalo, nego su mu novija tekovina. A najstarije sjedište i matica ovoga plemena je daleko na zapadu, u krajnjem uglu njegove oblasti, koji je dobro zatvoren visokim brdima i planinama. Među njima su najznatniji: na jugu Ceklinštak i Strajšte, na istoku Crni Vrh, na sjeveru Mekavac, na zapadu Prijedor.

U tome, srazmjerno malom, predjelu su se začela i razvila moćna bratstva ceklinska, Gornjaci i Donjaci, koja su se poslije raširila na ovu veliku oblast, koju danas ima njihovo pleme. To je širenje počelo poslije onih teških borbi, kojima su Ceklinjani (vjerovatno u drugoj polovini 17.vijeka) uspjeli istisnuti pleme Bjelice iz cijelog velikog predjela, koji je na istoku od pomenutog starog središta čeklinskog do granica Lješanske Nahije, do Gornjeg Blata i do blizu Žabljaka. Nije prošlo mogo vremena poslije toga osvajanja, a Ceklinjani su zadobili i na jugoistočnoj strani novo veliko zemljiste: već u početku 18. vijeka protjerali su poturčenjake sa Riječkog Grada i zatim u toku prve polovine toga vijeka i iz ostalih predjela svoga plemena i iz cijelog sliva Crnojevića Rijeke do samog Skadarskog Jezera, tako da su svoju oblast i na tu stranu jako proširili.

Vrijedno je istaći, da stari ili pravi Ceklinjani nijesu dopustili svojim novijim saslemenicima, Bokovljanim i Ulićima (pošto im i inače nijesu pomagali u ratu sa Bjelicama), da se naseljavaju po novozadobivenom zemljištu, nego su se tamo jedino smjele naseljavati porodice od starih bratstava ceklinskih. Iz pregleda po naseljima vidi se da u nekim naseljima toga novoga ceklinskog zemljišta sami Gornjaci i Donjaci čine jedino ili skoro jedino stanovništvo (u Đalcima, Prevaci, Dugevi i u selima oko varoši Rijeke), u drugima da su velika većina (u Češljarima, Rvašima, Drušićima, Bobiji i Dodošima), a u Žabljaku i u Vranjini bez malo polovina od svega stanovništva.

Tako su Ceklinjani uspjeli, da taj svoj veliki dobitak u zemljištu održe u zajednici sa svojom ranijom oblašću ne samo snagom svoga plemena, nego i time, što su po njemu zasnovali naseobine, čije je stanovništvo ogromnom većinom u nejtješnjem krvnom srodstvu sa glavnim ceklinskim bratstvima. Ova je tjesna krvna zajednica činila i čini, da je novo zemljište spojeno sa starom plemenskom oblašću u vrlo čvrstu cjelinu.

U plemenu Ceklinu ima sada 19 koje većih koje manjih naselja, od kojih svako čini zasebnu predionu cjelinu sa zasebnim imenom. Najmanja od njih, koja se ne dijele na manje djelove, narod naziva prosto 'selima'; a za veća od njih, koja imaju i manje djelove, narod nema naročitog termina, nego ih - kao što smo vidjeli da to čini i po drugim plemenima stare Crne Gore - naziva samo njihovim imenima, a njihove djelove označava kao 'sela' ili 'seoca'. Tako je isto i po ostalim plemenima Riječke Nahije. Velika većina naselja po ovoj nahiji dijeli se na veći broj (neka i na desetak i više) takvih 'sela' i 'selaca', a vrlo je malo takvih, koja čine sama sobom svega jedno 'selo'.

Najdalje je na zapadu plemena Ceklina njegovo veliko naselje i njegova kolijevka Ceklin. Njegove su kuće pri stranama planine Ceklinštaka, a djelovi su i po njegovoj supodini i na krševitim brežuljcima. One su uopšte vrlo ublizu, ali se ipak u Ceklinu jasno razlikuju osam sela i selaca, u kojima stanuju porodice od trinaest bratstava, gotovo sve sami Gornjaci i Donjaci - ukupno 99 kuća.

Sjeverno od Ceklina su Strugari, u kojima živi 28 porodica velikom većinom Donjaka. - Sjeverno od Strugara su Ulići sa 35 domova, od kojih najviše dolazi na bratstvo Đikanoviće sa Vuksanovićima, zatim na Donjake i nešto malo na druga bratstva. - Na sjeverozapadu od Ulića je selo Bokovo. Ima 51 kuću, od kojih većina dolazi na bratstvo Borozane s Lomparima, a manji dio na Mudreše s Marotićima.

Istočno od Ulića su Jankovići sa 28 kuća, od kojih 20 dolazi na samo bratstvo Jankoviće. - Istočno od Jankovića su Meterizi sa 62 doma, koji su sve Donjaci.

- Sjeverno od Meteriza su Češljari: 20 kuća, od kojih su 16 Gornjaci. - Sjeverno od Češljara su Đalci: 10 kuća sve Gornjaka. - Istočno od Đalaca je Zagora: 21 dom, od kojih 16 Božovići. - Jugoistočno od Zagore su Rvaši: 78 domova, a od toga 43 Gornjaci, ostalo Donjaci (15) i razna druga bratstva. Južno od Rvaša su Drušići: 79 kuća (36 Donjaci, 30 Gornjaci, ostalo razna mala bratstva). Jugoistočno je od Drušića Bobija: 35 kuća (12 Donjaci, 8 Gornjaci, 8 Brnovići, ostalo razna druga bratstva). - Južno su od Bobije Dodoši: 96 domova (44 Gornjaci, 15 Donjaci, 9 Gazivode, ostalo razni). - Jugoistočno od Dodoša je gradić Žabljak: 45 kuća od mnogo raznih bratstava (među njima 16 Gornjaci i 5 Donjaci). - Daleko je na jugu od Zabljkaka ostrvo Vranjina sa naseljem istog imena od 45 domova raznih bratstava (16 Gornjaci i 5 Donjaci). - Južno je od Drušića Prevlaka: 27 kuća (25 Gornjaci).

Zapadno od Prevlake i od Drušića, a s desne strane Crnojevića Rijeke, je velika grupa od naselja s opštim imenom Dujeva. Ona se opet dijeli na tri manje grupe od naselja: na jugu su Mihailovići, u sredini Trnovi Do i na sjeveru Riječani. U Dujevi ima 65 kuća (52 Gornjaci). - Na zapadu i na sjeverozapadu od Dugeve, oko varoši Rijeke, ima sedam omanjih sela i selaca, koja Jovićević obuhvata opštim imenom Riječka Okolina sa ukupno 53 doma (46 Gornjaci).

U pleme Ceklin spada i varoš Rijeka, u kojoj živi 88 porodica od raznih crnogorskih bratstava (18 Gornjaci i 7 Donjaci), a osim toga i priličan broj privremeno nastanjenih katolika i muslimana iz Skadra."

Mr Predrag Vukić: (preuzeto sa internet strane www.lopicic.info)

„Prvi pomen plemena Ceklina u Riječkoj nahiji nedaleko od Cetinja, nalazi se u Povelji Ivana Crnojevića pisanoj na Cetinju 1489. godine. Prema popisu domova u Crnoj Gori iz 1592. godine, Ceklin je sa Ulićima krajem XVI vijeka imao 40 kuća. Na osnovu istraživanja kotorskog putopisca Marijana Bolića, Ceklin je 1614. godine imao takođe 40 domova i 80 vojnika. U putopisu ‘Uspomene iz Crne Gore’ francuskog putopisca Adrijana Diprea navodi se da je 1811. godine, Ceklin brojao 40 kuća i imao 100 vojnika, a prema saznanjima Vijale de Somijera, Ceklin je 1812. godine brojao takođe svega 40 kuća i 80 vojnika.

Primjetno je da se podaci o brojnom stanju ceklinskog plemena kod Bollice, Diprea i Somijera prilično poklapaju. No, iako su ovi statistički podaci dragocjeni, smatra se, da oni ipak ne održavaju u potpunosti stvarno brojno stanje sela i plemena u staroj Crnoj Gori i Brdima, pa ni ceklinskog. Prema popisu stanovništva iz 1879. godine, kapetanija ceklinska je imala 893 doma i 4.023 stanovnika. Sudeći prema statistici Andrije Jovićevića, ceklinsko pleme je 1910. godine imalo 1001 dom, dok je samo selo Ceklin imalo 99 domova.

Pleme Ceklin je podijeljeno na dvije geografske cjeline: Gornji Ceklin i Donji Ceklin. Gornji Ceklin se sastoji od sedam zaseoka, od kojih su posebno važni Gornji Kraj, Donji Kraj i Strugari, jer se na njihovom geografskom prostoru nalaze tri značajne plemenske crkve. Sasvim je moguće da se i topografski naziv Ceklin može povezati sa imenom Sv. Tekle kojoj je ovaj hram posvećen. Prema Andriji Jovićeviću "Ceklin se s početka morao zvati Ćeklin, po staroj crkvi Sv. Ćekle, koju Ivan Crnojević pominje u gramati svojoj, a koja i danas postoji..."

„U to vrijeme vodio se međuplemenski rat između Ceklinjana i Bjelica. Kao brojniji i moćniji Bjelice su potisli Ceklinjane i prisvojili dobar dio njihovog plemenskog i životnog prostora. Preokret je nastupio kada je, po starom plemenskom predanju, jedan Ceklinjanin (po imenu Damjan Marković), usnuo jedne noći neobičnu duhovnu viziju da će Ceklinjani nadvladati Bjelice, jedino ako na malom brdu na Koščelama podignu zavjetnu crkvu u slavu i spomen Sv. Jovana Krstitelja. Ceklinjani izvrše pripreme, nađu majstore i kolektivnim angažovanjem podignu crkvu za jedan dan. Uskoro potom, tok događaja se počeo mijenjati u korist Ceklinjana, koji su pod vođstvom plemenskog kneza Marka Lopice – Lopičića u narednih nekoliko godina postepeno sasvim potisli Bjelice sa područja Riječke nahije....“

U knjizi „Pomen Crnogorskih plemena u Kotorskim spomenicima 1“, Risto Kovijanić na strani 96 i 97 pominje:

„Drugovići. Đurađ Drugšić iz Njeguša iz 1435g... i Nonko (Novak) Drugšić iz 1438g... oko novčanih zaduženja... i onda konstatiše „Sudeći po svemu Đuraš i Novak su braća, sinovi Druga, brata Gačova.“

„Prezime Drugović javlja se u kotorskim spomenicima takođe poslije prekida od 100 godina. Pred kotorskim sudom vodila se parnica od 1-14. decembra 1534 između Rada iz Zete, nastanjenog u Kotoru i Đura Drugovića iz Zalaza... (nema obrazloženja oko imena Drugšić i Drugović - napomena)

U knjizi „Pomen Crnogorskih plemena u Kotorskim spomenicima 2“, Risto Kovijanić na strani 110 bilježi:

„... Jedna varijanta narodnog predanja govori: da je predak Gazivoda od Drugovića iz Zalaza (starinaca), a druga od Gorevuka, doseljenih preko Zalaza.“

Isti autor na strani 112 (a poziva se na Jovićevića i Strugara) piše:

„... Po narodnom predanju, predak ceklinskih Gornjaka i Donjaka je Leka iz Klimenata, „Srbin“, doseljen iz plemena Pipera, iz sela Piperske Stijene, na

Ceklin, od prilike za vrijeme vladavine Ivana Crnojevića (1471-90). U Piperima se bio oženio udovom koja je u prvom braku imala sina Vukosava, a s Lekom sina Krstića. U starosti, Leka je svom sinu dao Gornji Kraj (Gornje Dobro), a pastorku Donji Kraj (Donje Dobro) Otuda se se cijelo potomstvo ova dva brata po majci dijeli na Gornjak i Donjak.“

U Zapisima – glasnik cetinjskog istorijskog društva iz juna 1938 na strani 356 (koji se nalazi u privatnoj biblioteci prota Mihaila - napomena) ukazano mi je na sljedeći tekst iz 1776 g. iz epohe Mitropolita Save i Vasilija, koji pomjeri naše prezime:

„Tomaš Zajko prodaje zemlju Mitropolitu Vasiliju 13.jula 1776

Va imja Hrista amin. Na 1776 goda, meseca julija 13. Da jest vedenije pred svakijem sudom, pred kim izide sije pismo, kako dođe Tomaš Zajko svojim bratom Jovom i moliše oca Vasilija Petrovića da mu prodadu dubravu kod lašora, zašto bješe dužan Zajko **Ivanu Savićevu Gazivodi** cekina 7 rukodavanja. I tako podje Vasilije na dubravu i povede ot Cetinja stimadure popa Marka i kneza Mrka, serdara Mila Đukanova, popa Đikana, Purana Vojinova, kojizi stimaše goru i zemlju đe je Dubrava ot Jovanovicke do Vozila i do vrh prisoja na osojnu bandu do mergina i dade mu za za nju cekina 14; ot toga Gazivodi 7 a Zajku 6, a stimadurima jedan; svega cekina 14. To uze Vasilije za Crkvu. I tako učini Vasilije kletvu, da nema ni Bjelosa, ni Cetinjanima u tu goru ni posjeći ni krasiti, no Zajko da krasiti, ma da ne siječe ni jednoga drva pod amanat boži, a gora i zemlja crkovna u vječni vijek.

Ovomu svedoče stimaduri više pisani.

I tako nađe asablaka Gazivodina u Zajka svega tri cekina ot gore i podmiri mu i čisto pred sedocima više pisanijem. I ja pop Stanko Radača ot nahije Crnice ot sela Brčeli pisah i bih sedok istinito.“

O bitkama u Ceklinu

U knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ A. Jovićević i M. Strugar na strani 129 navode:

„Pogibija Ljevač-Osman-age

... Ljevač Osman-agu pokupi 30 biranijeh Žabljačana, prijeđe tajno u Bobiju u namjeri, da plijeni ceklinske ovce. Kako toga dana ne moguće ništa učiniti, zadaniše u Narcu, a na straži ostaviše 2 Zećanina, da paze, da ih ko ne napa-

ne. **Vuk Gazivoda**, koji se desi kod stoke u Bobiji, pripazi Turke, te on odmah javi Jovu Đuraškoviću, da hita s četom u Bobiju. Jovo odmah pokupi četu biranijeh Ceklinjana, među kojima bježu: knez Marko Lopičić, Luka Bogdanov Đurašković, Petar Andrijin Strugar, Ivan Tobdžija (Pejović), **Ivan Vujošević (Gazivoda)**, Vuliša Ražnatović, Đikan Pejanov Pejović, Matijaš Kostić, Mirko i Rajić braća Jankovići, Jovo Nenezin Kraljević, Kojica Ivanov Kovač, Kojica Ivanov Đurašković, Andrija Vukosavov Pejović i drugi... U tome pogibe njihov četobaša Ljevač Osman-agha i turska sila bi skrhana... Tu Ceklinjani posjekoše 12 glava.. i te je **Vuk Gazivoda** bio tako smotren i pažljiv, da opazi Turke.“

Isti autori na strani 156 dalje pominju:

„Udarac na Smail-bega Muminovića (Okolo 1820.god.)

Smail-beg Muminović bio je silan i bijesan Žabljačanin. Jedan put on gurne pred Žabljakom staroga Stanoja Dajkovića, koji posrne i padne. Stanoje je živio u Salkovini na turskoj zemlji; ali svejedno, kad čuše Ceklinjani, naumiše osvetiti ovu uvredu na samom Smail-begu. Podigne se četa od 10 druga: Kenjo Stankov Janković, Petro Đukanov Strugar, Stevan Koičin Šofranac, Nikola Dajković, **Nikola Vukčev Gazivoda**, Miloš Matijašev Janković, Luka Matijašev Dajković, Nikola Otašev Šofranac, Vukac Koičin Kostić i Mojaš Ivanov Strugar, i noćno dođu pod sami Žabljak, pa zapanu pri brijezu Morače pred doganjama. To jutro isti Smail beg izide iz svoje doganje, da se na izvoru umije. Četa ga gada i on pade u izvor. Na to Kenjo vikne: ‘Smail-beže! Ne traži krvnika dalje; ovo je osveta za staroga Stanoja Dajkovića..’

I dalje, na strani 159 iste knjige, autori navode:

„Krajinski napadaj na ceklinske lovce (1831.god)

Nabrho lov postade Ceklinjanim omiljen i jedno od glavnijeh zanimanja... Ovo dobro i Turci znavahu, za to se jednoga dana digne od Krajine jedan frket i jedan čun sa 10 do 15 Turaka. Oni se ispred noći izmaknu pri Seočkoj Gori, i otolen opaziše nekoje lovce, đe pari bačaju okolo Lesendra; pa čim mrkne, upute se tamo, ne bi li im pari pokrali ili ako ih tu nađu, koju glavu posjekli. Tu Turci nabasaju na jedan čun, u kojemu bješe **Milo Šutanov Gazivoda**, Ilija Nikolin Lalić i Joviša Belanov Pejović; kako im se primakoše, opališe na njih puške i ubiše Jovišu. Ovi dvojica se iznenadiše, pa kliknuše, što igđe bolje mogahu ne bi li ih čuli ostali lovci, i u isto vrijeme se opriješe turskoj četi iz svoga čunića. Tu u blizini desi se do deset ceklinskijeh lovaca, koji hitro pritekoše u pomoć svojoj braći i opkoliše Turke, koji videći se na muci, stanu bježati; frket nekako izmaknu i uteče, a čun sa 6 Turaka potonu.“

U istoj knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“ autori na strani 180 i 190 pišu:
„Brza osveta (1835.god)

*Negđe odmah poslige pohare Žabljaka, Krco Jovov Kraljević skupi nekoliko radnika i podje sa njima u Žabljački Vrbиш, da sijeće japiju za kuću. Istina, Krco je ovo učinio tajno, da ga ne bi opazili Turci, ali ga oni pripaziše, pa se njih podigne velika četa, privuku im se, napadnu mu na društvo i grdno ih satriješe. Tu pogiboše dva Krcova sina: Mitar i Petar, pa onda Rade Mitrov Vujanović, Mrđen Andrijin Vujanović, Neško Nikov Strugar, Škrnjeta Damjanov Šofranac, **Dajica Dragišin Gazivoda s bratom Jovanom** i Filip Lukin Hadžić iz Đinovića i rani se **Marko Đurišin Gazivoda**.*

Ova grdna ceklinska pogibija ozloijedi cijele Ceklinjane, zato se od Ceklina podigne poveća četa ljudi i zapadne pri ušću rijeke Zetice, da tu čeka Turke i turske lađe. Tu dočekaju dvije turske lađe i jedan frket, udare na njih i bez uzma ka uskočiše u turske prijehode.... Tu je bilo 20 Turaka, od njih se 13 udaviše, a ostale posjekoše...“

A na strani 183 i 184 u istoj knjizi:

„Izdaja (1835.god)

*... Arnauti nagovore Rula Ulića, koji je bio od prognatijeh Ulića, da dode među Ceklinjane i da ih nagovori, da s četom dođu u Gostiljsku rijeku, tobož na carski tajin, da ga otmu. Ovaj izrod dode kod Kenja Stankova, pa mu kaže: da je silan tajin izvezao u Gostiljsku rijeku, da ga čuvaju sami lađari i nešto malo nizama, i da Ceklinjani mogu uzeti silan šiđar i dosta se glava nakidati. Kenjo povjeruje ovom bratu svom i po vjeri i po krvi, pa odmah skupi četu od 50 druga, naveze s njima u dvije lađe, uzmu sobom i glasonošu i podvezoše se Blatom uz Gostiljsku rijeku, đe ih u zasjedi čekaše mnoštvo Arnauta. Kad prva lađa pristade, onda iskociše: **Luka Otašev Gazivoda** i Grujica Novakov Kostić, da obidu tajin i lađe Turske. Za njima šćaše i onaj gadni izrod, no ga zadržaše, bojeći se i sami nevjere. U taj mah Arnauti sa sviju strana osuše vatru na Ceklinjane. Oni se u prvi mah zbuniše, no odmah pri sebi dodoše, pa vatru vatrom dočekaše.... Tu nije bilo mrtvijeh s ceklinske strane, a ranilo ih se 15. Čim je bio **Luka Otašev** izišao iz lađe, da uhodi suhi kraj, pogodi ga puška posred usta, pa ne mogući od sebe dati nikakva glasa, uhvati se za petlju od lađe, i tako su ga vozili niza svu rijeku do u samo Blato. Tu ga je krmadžija vidio i unio u lađu.“*

U knjizi „Strugari, bratstvo u Ceklinu“ od Blaža A. Strugara pominje se:

„...Kenjo i Petro su potom tajno sastavili četu od 12 druga. U toj četi su bili: Petro Đukanov i Prele Ivanov Strugar, Kenjo Stankov i Miloš Matijašev Janković,

Gilo Savićev Kraljević, Mališa Perišin i Milan Petrov Kostić, Ivan (Ivaš) Markišin i Nikola Vukalev Gazivoda, Nikola Otašev Šofranac, Periša Radoš Pavićević i pop Tomo Dajković (Tomo Mašov Davidović - napomena prote Mihaila). Osmog marta 1835 godine pozvaše oni tako odabранe junake i saopštio im da će se četom udariti i osvojiti grad Žabljak, pa ih zakleše da o ovome nikome ne kažuju. Svi se odazvaše pozivu i uglaviše da polazak bude sjutradan 9. marta 1835 godine.“

Miodrag Tripković navodi u „Pričama sa periferije“ (objavljeno u listu Pobjeda 12.03.2006.god.):

„...Osvajanjem Žabljaka, Turci će obnoviti njegove porušene bedeme, srušiti crkvu sv. Đorđa i na njenom mjestu podići džamiju, a od dvorova Crnojevića napraviti kasarnu za gradsku posadu. Tako će ovaj grad ući u istoriju i predanje kao bastion smrti, na čijim bedemima će se često vidjeti odsječene crnogorske glave.

Dugo vjekova Crnogorcima se Žabljak činio neosvojivim gradom. Njegovi kameni bedemi, visoki i do petnaest metara, stalno su bili čuvani od straža, koja je pored ostalog naoružanja imala i šest topova, dok se u podnožju tvrđave nalazio garnizon sa više od 1.000 stalno plaćenih turskih vojnika nizama. Ipak, u februara 1835. godine, kada su podgorički i žabljaci Turci posjekli na vjeru 20 kučkih čobana i njihove glave istakli na bedemima žabljackog grada, Ceklinjani uzmu taj događaj za povod i nakon Njegoševog blagoslova krenu u nemoguće osvajanje.

Marta mjeseca iste godine okupi se na Karuču jedna četa mala, sastavljena od najboljih ceklinskih junaka i haramabaša. Tu ih je čekala lađa sa dva vozara. U lađi su bile dugačke stube, nastavljene od nekoliko komada. Njih dvanaestorica, predvođeni glasovitim crnogorskim junakom Kenjom Stankovim Jankovićem, krenuše u mrklu noć i neopaženo se privukoše do pod same bedeme grada. Prvi se na bedem pope Kenjo, a potom i ostali Ceklinjani. Crnogorci na prepad potuku Turke, a cio Žabljak postane ruševina i zgarište. Sve što Crnogorci moguše ponijeti, to i poniješe, a ostalo sve ognjem satriješe. Tada barjaktar Miloš Matijašev Janković razvi crnogorsku zastavu i pobi je na bedem, gdje je tog istorijskog 11.(23.) marta i osvanula. S grada uzeše dva topa i poniješe ih na Cetinje, da tam stoe kao vječni i vidljiv spomen i znak njihovog junaštva.

Po svršenom boju ispred crnogorske vojske stajali su Kenjo Stankov i njegovi dvanaest vitezova. Ispred njih su proveli zarobljene Turke, na čelu se Jakupagom, 'bez oružja, čohe i čibuka'. Na taj način Crna Gora se zahvalila ovom svom velikom sinu, a njen gospodar vladika Rade, kad je docnije dijelio odličja

ceklinskim junacima, rekao je: 'Za tebe, Kenjo, nemam ordena koji ti zaslužuješ'. Dao mu je dvije srebrne kubure kao lični poklon.

Njegoš se nadao da će uspjeti zadržati osvojeni žabljački grad, ali je nakon desetak dana dobio od ruske vlade nalog da ga vрати Turcima, što ga je jako razalostilo, kao i oslobođioce grada, koji nijesu mogli da se pomire sa takvom odlukom i naređenjem. Zato je Njegoš morao lično doći u Žabljak, gdje je borci-ma i osvajačima utvrđenja lično izložio razloge i ponovio zahtjev da naređenja prihvate. Tako se završilo prvo crnogorsko osvajanje i oslobođenje od Turaka žabljačkoga grada, u narodu poznato kao - pohara Žabljaka...."

U knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“, A. Jovićević i M. Strugar na strani 170 navode:

„...Kenjo odmah rasporedi svoje društvo, prije nego li ih pripaze Turci: prvo pošle Petra i barjaktara Miloša na kulu Jakup-aginu, da paze na Jakup-agu, i da tu Miloš razvije svoj barjak, kao na najuzvišenijem mjestu grada; Perišu Radova i popa Tomu pošle s južne strane, da paze izvan grada na kuće Omarćevića, Pašovića i Muminovića; Mališu Perišina, Miloša Petrova, Ivaša Markišina, Nikolu Vukčeva, Gila Savićeva i Nikolu Otaševa pošle da zauzmu džebanu i vodu, kako ne bi tamo Turci prodri; a sam Kenjo sa mladijem Prelom podu na gradsku gvozdenu kapiju, na tu najglavniju tačku, da brani spoljašnji ulazak Turaka u grad..“

Odlomak iz guslarske pjesme „Pohara Žabljaka“:

...Kad udriše odsvud Crnogorci,
zaječaše puške na stotine-
tu ne znade jedan za drugoga,
ko pogibe, ko li živ ostade!
Vitezovi mladi Crnogorci
prolomiše Turke u sokake
doigraše na gradsku kapiju;
na nju prvi od svakoga dođe
sivi soko Lješoviću Vuče
sa desetak odabrane momčadi;
kako dođe, tako ga poznaše ,
otvoriše Žabljaku kapiju,
Crnogorci u grad uljegoše.
U to sila turska narinula,

*tri hiljade ljuta ubojnika
Malesije iz Zete prostrane;
a odovud sila crnogorska:
Ceklinjani, hrabri vitezovi,
Ljubotinjci na glasu junaci,
a pred njima pope i Šutane,
Dobrljani i s njima Građani,
kojino su odvazda junaci,
i ostala Riječka nahija;
Cetinjani, sokolovi sivi,
a pred njima serdar Martinović.
Tu se dvije sile udariše,
po varoši ognjem žestokijem.
Nego turska sila uzmaknula,
u tvrde se kule zatvorila,
al` zafajdu, dragi pobratime!
Crnogorci varoš opkoliše
i u kule Turke zatvořiše; ...*

Na strani 194 u istoj knjizi:

„Udarac na Turke u Žabljačkijem Livadama (o Nikolju-dne zimskom 1839.god)

Zbog toga što Žabljačani potamaniše rumetin u Salkovini malo ispred žitnog branja u jesen, podiže se sa strane Ceklina oko 100 momaka, da se krvavo osvete. Jedan dio zapane u Maljevini, podalje od Žabljaka, da tu čeka stoku ili kojega Turčina, pa da odmah džanak zametne; drugi dio zapane pod samijem Žabljakom u Tišini pri brijezu Sjerave, da zaokoli i od Žabljaka odvoji Turke, koji bi potekli put Maljevine u pomoć. Sve je ovo bilo noću, i čim svanu, svak je bio na svome mjestu.

Onaj dio čete u Maljevini dočeka Alju Muratova, bijesna Žabljačanina, koji je uranio bio u lov na patke i ubije ga; njega posječe Ivo Neškov Šofranac. Čim Žabljačani dočuše pucanj pušaka i doznaše za Aljovu smrt, pohitaše u poćeru put Maljevine. Kad se poćera odvoji od grada, natisne se za Turcima onaj dio čete ispod Žabljaka, pa ih uze pred sobom. Tako se Turci nađoše među dvije vatre. Boj je bio žestok, a kratak, jer Turci umakoše na stranu. Tu Ceklinjani posjekoše još 9 glava i to: Niko Šutanov Gazivoda, Rade Savićev Janković, Neško Nikolin Strugar, Ivaš Vulišin Gazivoda...“

Na strani 211 i 212 u istoj knjizi:

„Udaranje na plijen na Skadarskijem Livadama (1842. god.)

...Bojica Savov Jovićević i Ivaš Gazivoda pokupe četu od preko 50 druga i ukrcaju se u 3 velike lađe. Bila je još noć, kad su pristali na Skadarske Livade među Štrebecom i Nastošijom. Otolen pošlu 12 druga, te oni noćno udariše na top i čobane. Kod stoke je bio jedan Arbanac i jedan pravoslavni Srbin. Od prvog praska pušaka pogine Arbanac, a onaj hrišćanin uteče. Za njim se napušti onaj Dumo Jovišin Jovićević i gonio ga je za dugo i već ga je htio živa posjeći, no jadnik vikne, da je hrišćanin i Dumo ga smirom pušti. Tu su pljenili oko 200 ovaca, koje bratski podijele, kad se doma povrate. Od Rijeke do Skadra ima preko 60 kilometara i Ceklinjani su mogli vozom prijeći ovo rastojanje za 6 do 8 sati, samo kad bi manulo veslima 12 hitrijeh vozara.“

Na strani 223 u istoj knjizi:

„Pohara Žabljaka (po drugi put 1852 .god.)

Kad je na vladu Crne Gore stupio knjaz Danilo I. 1851.god., pojave se na mnogijema mjestima nezadovoljnici, koji sa novom upravom ne bježu zadowoljni; mnogi ne hoćahu da mladoga Danila priznaju za knjaza, nego su voliji bili, da upravlja vladika...

...U početku Danilove vlade 1852.g. bjezu mu se odhainile nekoje porodice iz dva jaka crnogorska plemena: Pipera i Brda. Zbog ovoga se knjaz nađe u dosta ozbiljnoj nevolji, jer su oba ova dva plemena bila jaka, a pritom pogranična, te im Turci nuđahu i davahu pomoći... Čuvši knjaz, šta su uradili Piperi i Brđani i što smjera Turska, naumi da on sam prvi napane Turke, ne bi li ih tako zastrašio i pobunjenike umirio. Za to pozove Mališu Perišina Kostića, poznata kao Ceklinskog četobašu i mudrog junaka, pa ga stane raspitivati o Žabljaku i njegovom stanju, bi li mogli Ceklinjani ponovo na grad uskočiti i osvojiti ga. Tu knjaz reče da želi da Ceklinjani ponovo razore to zlikovačko glijezdo i Mališa mu se obeća, da će ga s četom osvojiti ili će svi izginuti...

Čim knjaz pođe put Pipera, Mališa i Kenjo stanu nabrajati društvo. Da ne bi kojemu bratstvu bilo krivo, kao i pri prvoj pohari Žabljaka, nabroje od svakog bratstva po dvojicu. Imena njihova jesu Jankovići: Kenjo Stankov i Savo Đurov; Kostići: Mališa Perišin i Miloš Petrov; Strugari: Milo Dajićin i Puro Golubov; Jovićevići: pop Marko i Luka Tomašev; **Gazivode: Ivaš Markišin i Marko Đurišin;** Pejovići, Lopičići, Ražnatovići, Đuraškovići, Vukmirovići, Vujanovići, Šofranci, Cijanovići. Osim ovijeh uzmu sobom i glasitog ljubotinjskog vojvodu i junaka Petra Filipovića Vujovića i Petra Žitkovića; a s njima se udruži senator

pop Stevo Pejović i kapetan Savo Luketin Strugar, kao plemenske starješine, a pridruži im se još nekoliko druga...

To je bilo u oči mratinskih poklada, dakle 13 novembra 1852. god. Bilo je blizu pola noći, kad ova viteška družina pristade lađom na Džanovića Studenac pod Žabljakom. Od njih 9 druga uzmu stube i podu naprijed, 10 pred njima radi sigurnosti, a ostali ostaše podalje za njima, kako ne bi proizveli galamu, da ih Turci čuju; i svi neopaženi dođu do bedema, na isto mjesto, đe su i prvoga puta uskočili...

Čim Dodošani čuju puške na bedemu, odmah polete put grada u pomoć svojijema. Ceklinjani im otvoriše vrata, te se do svetuća napuni grad Ceklinjana. Čim Ceklinjani zauzeše grad, poslaše Mića Milašina Kostića, da ponese glas knjazu o zauzeću grada...

Knjaz Danilo je bio naredio, da se odmah Ceklinjanima u pomoć priteče, čim se čuje, da su grad osvojili. Pa tako i bude: Riječka, Katunska, Crnicička i Lješanska nahija odmah pritekoše u pomoć...“

Strana 232 u istoj knjizi:

„Razur džamije u Golubovcima (28. maja 1854. god.)

Turci podgorički činjahu nasilja i crkvama; oni su harali podgoričku, vračku, nikoljsku i srpsku crkvu u Zeti i zvonare im kvarili. To veoma boljaše knjaza Danila, jer im tijem dirahu u vjeru naše braće pod Turcima i skvrnjahu im tu jedinu nadu i utočište. Kad prođe u Ostrog o Trojičinu danu, prođe preko Rijeke, đe mu pristupiše ruci ceklinski i ljubotinjski glavari, pa reče glavarima: Da ima danas u Ceklinu onijeh starijeh jaramaza (junaka), ne bi mi crkva nikoljska (koja je baš tada bila poharana) ostala neosvećena.,.

Na to mu od prisutnijeh niko ništa ne reče, samo doznadoše želju knjaževu, te oni, pošto knjaz minu, pokupiše četu ljudi, s kojom naumiše, da osvete pravoslavne crkve. U toj su četi bili od Ceklina: Savo Lukin Jovicevic (docnije serdar), Filip Ivanov Dragojević, Ivaš Perišin Kostić, Nika Milanov Pejović, Mališa Mitrov Čijanović, Božo Prelov Vukmirović i Đukan Nikolin Gazivoda; a od Ljubotinja pop Đuro (docnije vojvoda) i pop Joko (docnije serdar)-Kusovci. Kao putovođe bili su dva Zećanina: Simon Iljov i Tomo Rakic.

Četa uzme 40 oka praha, pa prođe vozom do na Brodić u Gornjem Blatu, pa otolen suhijem preko Ponarske Gore, pored Vukovaca, preko r.Morače, pokraj Goričana, pa između Balabana i Golubovaca privuče se noćno do Sultanije, glegate džamije golubovačke, koja je veličanstveni munar imala... U nju se nije mo-

glo nikako ući na vrata, jer su bila tvrdo zaključana, za to uspeše na doksat njen popa Joka i Filipa Ivanova, te ovi dva udioše unutra i otvorise vrata. Tada svi uđu unutra, osim dvojica, koji stražu držahu...“

Na strani 236 i 237 u istoj knjizi:

„Udarac na Turke pod Nastošijom (1857.god.)

Bilo je to jesenje doba, kad se na Pejak sastadoše 3 lađe Ceklinjana i u njima 68 druga; od Drušića i Rvaša bio je četobaša Filip Ivanov Dragojević, od Prevlake pop Marko Krnjanović, a od Dodoša Mališa Mićunov Ražnatović. Četnici noćno prijeđu Blato, uvezu se u Humsko Blato, pristanu uz Koraćicu i tu u lugu zadane...

Čim uhvate noć, Ceklinjani se navezoše i naumiše udariti na ove Turke, za to jedan dio čete izvezoše na suho, da zaumine i udari Turcima s leđa, a onaj drugi dio da udari s lica na lađe; i ovaj dio prije dospije, te udari na lađe. Filip Nikov Ražnatović vikne: „Ako ste Turci, čekajte se junački, a ako ste Hrišćani, bježite bez pogibije.“ Odmah Ceklinjani udariše na lađe i Turke, uskočiše u lađe Turske, a iz njih na suho i jurišaše na Turke. Prvi iskočiše Filip Ivanov, Ivaš Markišin Gazivoda, Peko Đurišin i Niko Ivanov Jovićević, Filip se rani, a ova trojica posjekoše po jednu glavu....“

Na strani 259 i 260 u istoj knjizi:

„Udarac na Štitare i Zeticu (16 i 17.avg.1861.god.)

Šanac na Zetici smetao je Ceklinjanim da mogu lakše šiċar grabiti i sa Zetice ga odgoniti. Pop Marko Krnjanović pokupi 12 druga, pa se uputi put Zetice, da udari na šanac, i ne znavaše, da je Gajo Savićev prije njega pošao i šanac s četom razbio. U putu pored Gavrilovca sretoša Gaja s društvom, pa kad čuše, da su šanac razbili, bi im i milo i žao, jer su bili krenuli, da ga razbiju, pa se ne šćeše vratiti natrag, no se pravo put Skadra uputiše.... Kad stigoše do Omerova Vira, u svoj senat, sretoše tu ceklinsku četu, koja je pošla Blatom u četu, pa se tu obije čete pomiješaše i otploviše Blatom, da četuju ponovo.

U ovoj četi poznatiji su bili: Serdar Savo Jovićević, pop Pešika Mašanović, Gajo Savićev Đurašković, Ivaš Perišić Kostić, Mašo Mićunov Strugar, Filip Ivanov Dragojević, Ivaš Gazivoda, Stevo Dajićin Strugar i mnogi drugi. Kad budu blizu Zetice, opaze 8 turskih lađa, de se put Zetice voze; tu im u dnu Zetice zapanu, pa im složno udare i poslije vrućeg okršaja otmu ih. Tu posjeku 13 glava, a ostali se podaviše i put kraja utekoše, i pljeniše 8 lađa punijeh šenice, ječma i soli, koji tajin idaše za Žabljak, Podgoricu i Spuž....“

Na strani 261 i 262 u istoj knjizi:

„Udarac na Vranjinu (Međudnica 1861.god.)

Tokom 1861.g. pojavi se ustank na više mjesta okolo Crne Gore i Crna Gora nadavaše ruku braći svojoj, da što bolje uspiju u namjeri svojoj. Ceklinske čete krstarahu Blatom do Skadra i na sve strane napadaju Turke, da bi svojoj braći koliko toliko pomogli. Lesendro i Vranjina bježu kako utvrđeni i snadbjeveni potrebnom ratnom zahijom, te dosta smetahu ceklinskem prodiranju Blatom. Zapovjednici ovijeh tvrđava bili su čuveni junaci Osman Kuka, Jemin-aga i Demir-aga, koji sve više stavahu na put četovanju. Ceklinjani neodoljivo željahu da vranjinske tvrđave razore kako bi sa sjeverne strane slobodnije prolazili. To je bila želja i mladoga Knjaza Nikole, koji to jednom i serdaru Savu prigovori. Serdar pozove Đuricu Đurova i Sava Đurakina, vranjinske starješine i od njih se izvijesti o svemu, pa odmah stupa u dogovor sa glavarima Riječke nahije, da napadnu na Vranjinu po želji gospodarevoj; glavari to jedva dočekaše i odmah podignu gotovo svu nahiju...

Pošto se vojska rasporedi, onda na 2 sata ispred noći prijeđe vodu na Razboju i zauzme određena mjesta. Onaj dio odmah udari na Bakine Tigle, ali se Turci žestoko opru. U to neko klikne sjekiraše i tada Savo Filipov Krljević i **Joko Ivašev Gazivoda** kidišu i dopru do kule; za ovijema pohitaše: Andrija Šunjin Janković, Joko Stankov Dragojević i Niko Lukin Majstor, od kojih se prva dva raniše, a Niko pogibe. Ostala vojska kidisa i kamenjem surva krov od kuće.

Na Osmana Kuku je navalila bila sva ostala vojska, ali se on junački branjaše i odbijaše napadaj. Poslije poduze borbe naši prinesu slame, sijeno i košare prikući mu, pa ih zapale. Kad pandurima vatra odoli, onda tri od njih iskočiše, koje ugrabiše i žive posjekoše: Boško Milanov Zambela (3 glave), Pero Kmetović, **Kosto Martinov Krakača (Gazivoda)**, Kenjo Mašov Janković, Ivaš Kusjinov, Pero Lukin-Ražnatović i Savić Kojičin Šofranac... Na tom udarcu pogibe Niko Stojanov Radonjić, dobrski kapetan, i Bogdan Savićev Đurašković, a rani se **Ivo Milov Gazivoda**, Ilija Milov Ražnatović i još nekoliko druga.

Ovaj udarac je jako zaplašio svu tursku krajinu i ulio strah u sva pogranična turska mjesta...“

Na strani 267 i 268 u istoj knjizi:

„Udarac na Poselje u Vranjini (O Savinu danu 1862. god.)

...Serdar dođe na Rijeku, pa odmah dobavi Krcuna iz Vranjine i stane ga raspitivati, bili se što moglo tamo šićariti. Krcun mu kaza, da bi mogli šićariti

dobro, samo kad bi se ščeli poslušati, i kaza serdaru đe je video plijen i đe bi mogli dočekati Turke.

*Serdar odmah pokupi četu od 300 druga, pa se noćno privezu pri Vranjini. Jedan dio pošje s Grujicom Đurovijem između vrhova da na poselju čeka Turke; drugi dio s Gajom Savićevijem Đuraškovićem pošje da udari na pljen kod Manastira, kad Turci podu pud Poselja; a treći dio ostavi sebi, da priteče u pomoć jednoj ili drugoj strani... Čim svane, panduri s Manastira, kao obično svako jutro, podu put Lesendra, da prihvate tajin; kad nastupiše na Poselje, naši oboriše na njih plotun, pa kinuše noževe da ih sjeku. Turci se opriješe, ali brzo klonuše duhom, pa obrnuše pleći. Tu naši posjekoše 10 glava turskijeh, imenom: Savo Đikov Strugar, Miloš Neškov Dragojević, **Filip Ivašev Gazivoda**, pop Nikola Šanović, Ika Pešov Ivanišević, pop Jovo Kostić, Krcun Jošov Janković, Ilija Džanov Janković, **Rudo Radov Gazivoda** i Pavić Vasov Građanin...“*

Na strani 270 i 271 u istoj knjizi:

„Udarac na turske tvrđave u Ponarima (1862.god.)

Kad ono 1861. god. ustadoše Hercegovci na oružje protiv Turaka, tada su i ceklinske čete bile najčešće. Ovo je bilo po želji tada mladoga Knjaza Nikole, koji je tijem htio, da pomaže svojoj braći.

*... Na veliki četvrtak 1862. g. vojvoda Petar Filipov Vujović i serdar Savo Jovićević podigoše Riječku nahiju, da s njom udare na turske tvrđave u Ponarima, od kojih je jedna bila više Ponara a druga više Kurijoca i u njima jaka turska posada.... U prvom zatvoru bio je Alil Kopilik sa 24 druga a u drugom Omer Durović sa 8 druga.... Ceklinjani prisiliše Turke na predaju i: ... sa Alilom se predade 18 Turaka, **Filip Ivašev Gazivoda** i Lazar Tatar posjekoše po jednoga. Sve robeve, a s njima i Alila, otpraviše odmah na Cetinje.“*

U knjizi „Slike iz prošlosti Ceklina“, A. Jovićević i M. Strugar na strani 202 navode:

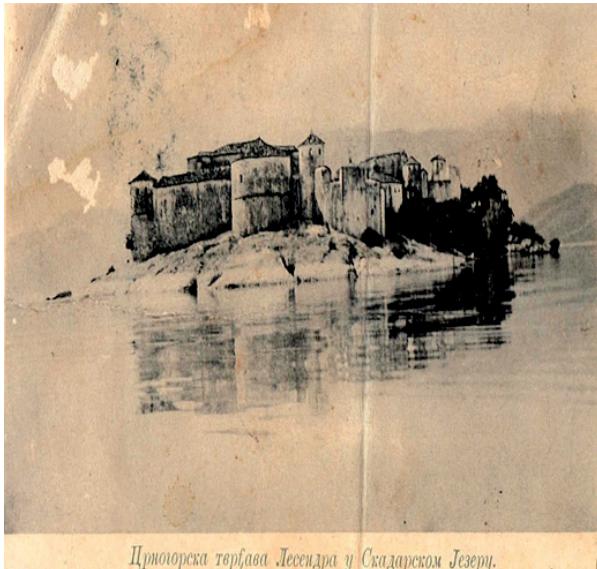
*„.... Kad najaha sila turska, tada Ceklinjani uzmakoše niza Salkovinu. Da bi koliko toliko spriječili strašan udarac turski, posokole se momci, i njih 26 druga uskočiše u čuveno Ćenderovića Kućište, koje se u Salkovini nahođaše na otvorenoj ravnici. Između svijeh čuveni su: Miloš Matijašev Janković, Dajica Savićev i Dajica Turčinović- Kostići, Krcun Jošov i Rade Savićev- Jankovići, **Niko Šutanov Gazivoda**, pop Filip Strugar, pop Mijat Dajković, Jovo Nikolin Pejović, Luka Bogdanov Vukmirović, Mićun Jokičin Jovićević, Stanko Perišin Dragojević, Krcun Brlanov Dajković i dr....*

...Turci sa svom silom udariše na kućište i uobručiše ovaj krvavi zatvor, ali je hrabri junaci viteški dočekaju i malo odbiju... Videći Turci čuda od Ceklinskog junaštva, ponovo jurišaše na kućište, s namjerom, da tu učine kraj Ceklinjani-ma. Za Ceklinjane to bješe najgore, što u kućištu bjehu dva stoga slame i sijena. Turci ubaciše oganj u kućište i stogove zapališe... I baš, kad bješe već na njih krajnja nužda, pristiže im hrabra pomoć od Rijeke i Dujeve na čelu sa Bojicom Savovijem Jovićevićem.... S njima se udruži i ostali dio Ceklinjana, koji bješe cio dan bio boj, potiskoše Turke od kućišta i izbaviše svoju braću iz njega...“

U knjizi „Sazdanje crnogorske nacionalne države (1796-1878)“, akademik Branko Pavićević navodi:

„...crnogorske vlasti na Cetinju i turske u Mostaru i Sarajevu i one u Skadru stalno su govorile o potrebi održavanja mira na granici. Sukobi su se, i pored toga, dešavali svakodnevno. Nije se, takoreći, bila dovoljno osušila krv na bojištu bjelopavličkog sela Jastreb, a Mehmed-spahija Lekić, zajedno s albanskim prvakom Hasan-begom i spuškim kapetanom Mehmed-agom Mećikućićem, iznenada je udario na crnogorska sela Salkovinu i Dodoše 9/21. IX 1840. Udar se pretvorio u pravi okršaj. U njemu su Turcima naneseni ne mali gubici: na bojištu je ostalo 100 Turaka, a među ranjenima je bio i muselim podgorički Mehmed-aga. i o ovom boju Njegoš je ispjevao deseteračku pjesmu, objavlјenu takođe u „Ogledalu srpskom“. Boj na Salkovini i Dodošima vodio se prsa u prsa, pa se dešavalo da su protivnici otimali jedan drugome puške. Sačuvan je jedan iskrivljeni džeferdar sa Salkovine, koji je Njegoš držao kao trofej u svojoj sobi u Biljardi.

Poslije boja na Salkovini Njegoš je s nekoliko senatora došao na crnogorska ostrva u Skadarskom jezeru – Vranjini i Lesendro. To je bio otvoreni izazov skadarskim vlastima i upozorenje da se ne igraju vatrom...“

Црногорска тврђава Лесендра у Скадарском Језеру.

Odlomak iz guslarske pjesme „Udar na Salkovinu“ od Petra II Petrovića Njegoša:

... Kada Vuče razumio vilu,
on latinku pušku dohvatio,
pa istrča pred bijelu kulu,
puškom meće a iz grla viče,
te klikuje đecu Rvašane,
Rvašane i druge Župljane:
“Na noge te, sokolovi sivi,
istini mi glasi dopadoše
e će na nas Turci udariti,
udariti na selo Dodoše;
već na noge, da ih dočekamo
i da s njima krvcu prolijemo,
da Dodoše selo obranimo
i krajine obraz sačuvamo.”
Skoči Vuče, časa ne počasi,
a za njime đeca Rvašani,
Rvašani i drugi Župljani,
brojem uprav sto i trideset drugah,
sve puškara i ljuta bojnika;
brzo pošli kako sokolovi,
u svanuće na Dodoše došli.
Tek što Vuče na Dodoše dođe,
puškom meće a iz grla viče,
a na ime Janković Mrđena
i ostale listom Dodošane:
“Na noge se, moji vitezovi,
Turci će nam sada udariti,
da poštено Turke dočekamo!”
Listom đeca na noge skočiše
i bojničke puške dohvatiše.
Taman saba zora otvorila
i jutrenja istekla Danica,

turska vojska bješe udarila
niz široko polje Salkovinu,
put Dodošah zagon učinila;
Ceklinjani vojsku dočekaše
sa živijem ognjem iz pušakah;
bog im dade i sreća junačka,
u prvi mah omesije dobro
te pobiše vojsci kalauze.
Od krvi se Turci uzmakoše:
Ceklinjani juriš učiniše,
Karatunu vodu prijeđoše,
pustiše se u polje široko,
ter se biju boja sa Turcima.
Puška grmi, krv se prolijeva,
klikuju se momčad po junaštvu!

U knjizi „Sazdanje crnogorske nacionalne države (1796–1878) autor Pavićević navodi i:

„Napad na crnogorska ostrva

Petnaestak dana po udaru na Pipere, trupe Osman-paše izvršile su napad na crnogorska ostrva u Skadarskom jezeru (16/28. IX 1843). Po Njegoševim kazivanjima, vezirove snage su brojale oko 12.000 vojnika. To je bio pravi desant na Vranjinu i Lesendro, izvršen sa 15 većih lađa, naoružanih topovima velikog kalibra, praćen sa još šezdesetak nenaoružanih artiljerijskim oruđima (transportnih) plovnih objekata. Vezirova flotila, kako je to Njegoš objašnjavao, imala je zadatak da sprijeći Crnogorcima s obale da priskoče u pomoć opsjetnutim u tvrđavi na Lesendru, kao i onima na Vranjini. U fortici na Lesendru nalazilo se 25 crnogorskih ratnika, dok ih je na Vranjini bilo 200.

Crnogorska posada na Lesendru izginula je do jednoga. Branioci Vranjine pružali su otpor punih 12 časova, ali su u toku noći, na svojim lakim lađama, uspjeli da se na neki način provuku kroz tursku flotilu i da se iskrcaju na jezerskoj obali...

... Njegoš je odmah ocijenio da je gubitak Vranjine i Lesendra težak udarac za crnogorskiju državu... Otada pa do umrle ure nije smetao s uma razmišljanja o Lesendru i Vranjini. U narodu je tada nastala pošalica ‘izgore’ kao vladika za Lesendrom...”

Smatrao bih propustom ne pomenuti ovdje i bitku na Carevom Lazu 17. jula 1712. godine, koju mnogi hroničari opisuju kao slavnu i vrlo važnu u crnogorskoj slobodarskoj istoriji. Jagoš Jovanović u svojoj knjizi „Stvaranje crnogorske državnosti i razvoj crnogorske nacionalnosti“ iz 1947 godine navodi:

„...Vladika, pukovnik Miloradović, koji je još bio na Cetinju, i još nekoliko najveštijih narodnih starješina napravili su raspored svoje, relativno malobrojne vojske, koja nije mogla imati više od 8.000 ljudi. Pa kada je „seraščer“ Ahmed-paša, pošto je prešao rijeku Moraču, udario na Lješnjane, Riječane i Crmničane, vladika je znao da je tu odbrana Cetinja i sa svojim snagama krenuo je da im pomogne.

Vladika je podijelio svoje snage na tri dijela. Desno krilo prema brdu Ržnjiku bilo je pod komandom Janka Đuraškovića, lijevo krilo prema brdu Vranji pod komandom Vuka Mićunovića, a sredina, nešto malo unazad, da bi primila prvo na sebe turske snage, bila je pod neposrednom komandom vladike Danila. Čim je skadarski paša Tahir zalogorovao na Vlahinji i ostao tu tri dana, vladika više nije htio da čeka. Sa sredinom svojih snaga pred samu zoru iznenada je napao na Turke, koji su odmah dali snažan otpor. Ali tada napadnu sa strane desno i lijevo krilo. Šest sati je trajala borba prsa u prsa. Od Crnogoraca je poginulo oko 300 junaka, među njima i slavni harambaša Janko Đurašković, a i vladika Danilo je teško ranjen. Narodna tradicija, koja je s koljena na koljeno prenosila predanje i slavu ove pobjede, kaže da je Turaka poginulo oko 20.000, što je vje-

Spomenik na Carevom lazu

rovatno, jer se borba vodila po terenu koji je Turcima bio potpuno napoznat i 'nalazili su ih i deseti dan kroz ono kamenje, kako polumrtvi od straha i gladi čekaju spas, a da se sami ne umiju snaći'. Zbog toga što je Turaka palo toliko da je bojište izgledalo kao lazina, ovo mjesto je otada nazvano Carev Laz (jer je tu bila kasapnica, lazina sultanove vojske).

Bitka na Carevu Lazu bila je 17. jula 1712. godine. Ova Crnogorska pobjeda bila je najslavnija i najvažnija pobjeda koju su ikada prije toga Crnogorci postigli u borbi protiv Turaka. Ona je podigla slavu i ugled Crne Gore kod okolnih plemena i otada Brđani sa više povjerenja gledaju na crnogorska plemena i mnogo češće sarađuju sa njima u borbama protiv zajedničkog neprijatelja.“

(Podaci o poginulim se razlikuju od izvora do izvora, 3.000, 5.000, pa do 20.000 poginulih Turaka - napomena)

Navešću i odlomak iz guslarske pjesme „Bitka na Carevom Lazu“:

...

*To se mjesto Carev Laz nazvalo,
I po danas vazda će se zvati;
Pak tko voli, nek se bogu moli
Da podrži mlade crnogorce,
Sve viteze i junačke bojce.
Amin bože, vazda im pomagaj!*

...

O drugim podacima i knjigama

U knjizi „Crnogorsko barjaktarstvo“ Dr Branko Babić navodi:

„...Knjaz je naredio komandiru Ivu Đuroviću da ispita nasleđe vranjinaškog barjaka. Ivo je pošao u Vranjinu, sakupio četu i doznao da je **Petar I dao barjak Đuru M. Krakači (Gazivoda) do 1832.** Kad je taj barjak uzeo Đuru i dat Milošu Moštrokolu iz Vranjine. Moštrokol junački gine 1835.godine. Vranjina je pala pod Turke i Vranjina osta bez barjaka do 1862.godine, kada je barjak dat Mašu Draškoviću, pa Šuju Filipovu koji ga je zbog bolesti nosio samo nekoliko dana. Iste 1862. dat je Stevu Vukaševu. Stevo je 1862. poginuo, a Turci uzeše barjak. Opet je Vranjina pala pod Turke, a do 1877. Vranjina osta bez barjaka...“

U knjizi „Borci za nezavisnu Crnu Goru 1918-1941“, Novak Adžić pominje:

Gazivoda Andriju iz Riječke Nahije, Gazivoda J. Savo iz Dodoša, Gazivoda Jovana iz Riječke Nahije, Gazivoda Marka Sava iz Dodoša, Gazivoda Marka iz Dodoša, Gazivoda Mila iz Dodoša i Gazivoda Pera iz Dodoša koji su bili žrtve terora u periodu od 1918 do 1920 i navodi izjave:

„Bio sam očevidac, kada su Srpske okupacione vlasti mučile u zatvoru ‘Bogdanov kraj’ na Cetinju, u julu mjesecu 1919. godine Laza S. Brnovića iz Dodoša, zatvorivši ga pod volat u gvožđa sa ukinućem hrane, mučeći ga na svake muke... U mjesecu februaru srpske trupe pod komandom Radoja Ćetkovića, došle su u Dodoše, tražeći komite i vješale o jednom drvetu i bijuci: Raka Jovićevića, Marka Jovićevića, Luku Jovićevića, Marka Pejovića i Ivana Mihaljevića, jer se isti nijesu htjeli pokoriti srpskim vlastima. Istom prilikom vješali su i bili starce **Marka Gazivodu** od 70 godina, jer su istom dva sina u šumi, **Sava J. Gazivodu** od 70 godina, **Pera Gazivodu** od 60 godina, Laba Kostića, Joka Kostića, Peka Ražnatovića, Joša Ražnatovića te pošto su ih namučili na najgroznije muke, zatvorili su ih... (slična sjećanja su iznijeli potomci pomenu-tih Ražnatovića - napomena) gotovo identični podaci, ali u skraćenoj formi, nalaze se u knjizi „Nekoliko stranica iz krvavog albuma Karađorđevića“ Rim 1921... **Savo Gazivoda**, vodnik crnogorske vojske... U emigraciji u Italiji je ostao do 4.jula 1921 godine, kad se vratio u zemlju... u sastavu crnogorske izbjegličke vojske bili su: **Milo Gazivoda**, koji se vratio u zemlju kad i **Savo, Jovan Gazivoda, Andrija Gazivoda**, koji su bili u sastavu crnogorske vojske u Gaeti, **Milun Gazivoda**, koji je bio u Americi i koji je vodio agitaciju za samostalnost Crne Gore...“

Na internet strani www.montenegro.com Gordana Stojović u tekstu „Lijepa zemlja i još ljepši njeni ljudi“ pominje u Argentini prezime Garivoto, koji su bili Gazivode ranije!

Takođe, na internet strani www.montenegrina.net:

„...Ne smijemo dozvoliti da naša prirodna logistička i lobiistička mreža u Južnoj Americi, kontinentu koji ima sve značajniji uticaj u globalnim razmjerama, da uticaj poznatih političara poput na primjer Danila Kilibarde, guvernera Jorgea Capitanicha, **Juana Garivota (Gazivoda)**, Juana Knezevicha i mnogih drugih bude iskorišćen od strane bilo koga drugog...“

U tekstu se takođe pominje Gazivoda Filip, adresa: Rua Plinio Ramos, São Paulo-Brasil (www.montenegrina.net)

Pronašao sam podatke o rođacima koji su se doselili u Argentinu na internet strani:

Jewish Surname

Discover Your Roots and Become Part of World's Online Family Tree.

www.GeneBase.com

[Home](#)

[Immigration Records](#)

[Jewish Surnames](#)

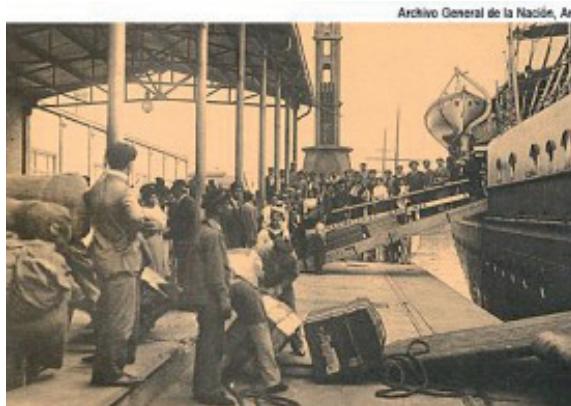
AdChoices ▾

Immigration Records found for surname GAZIVODA

Surname: GAZIVODA -

Name	Age	Marital Status	Occupation	Religion	Nationality	Ship	Procedence	Arrival Info day/month/year - Port	Born in
GAZIVODA, VIDO	25	S	AGRICULTOR	ORTODOXA	YUGOSLAVA/S.H.S.	BELVEDERE	SPALATO/SPLIT	02/06/1925 - BUENOS AIRES	DROBOSKA
GAZIVODA, VLADIMIR	30	C	AGRICULTOR	ORTODOXA	YUGOSLAVA/S.H.S.	FLANDRIA	AMSTERDAM	02/01/1931 - BUENOS AIRES	MONTENEGRO

These data were obtained from www.cemla.com. For more information or more accurate search please go www.cemla.com

Buenos Aires, Argentina

Naši rođaci, doseljenici u Ameriku po spisku preuzetom sa internet strane: www.ellisisland.org:

Name	Residence	Arrived	Age
1. Alexandre Gazivoda	Cons'ple Turkey	1923	28
2. Blajo Gazivoda	Donyezaklin	1907	25
3. Bozina Gazivoda	Labiak, Montenegro	1907	30
4. Chuzo Gazivoda	Ponare, Montenegro	1907	35
5. Eugente Gazivoda	Cons'ple Turkey	1923	28
6. Jovan Gazivoda	Riecka, Montenegro	1914	25
7. Mato Gazivoda	Lubotica, Austria	1910	20
8. Militza Gazivoda	Citinja, Montenegro	1909	27
9. Milo Gazivoda		1906	30
10. Milos Gazivoda	Dudeze	1907	40

11. Pavao Gazivoda	Subotica, Austria	1910	23
12. Petar Gazivoda	Vraminj, Montenegro	1914	21
13. Risto Gazivoda	Dudeze	1907	18
14. Vuko... Gazivoda	Dodora	1906	36

Ostrvo Ellis, Amerika

Radi se o podacima iz baze podataka u Americi sa ostrva Ellis kod Njujorka, gdje su svi doseljenici dolazili i bili smještani u karantin do obezbjeđivanja potrebnih papira. Prepoznaju se imena mjesta Vranjina, Cetinje, Dodoši, Rijeka, Žabljak, Ponari, Donji Ceklin, ali vjerovatno zbog velike gužve i jezičke barijere nijesu mogli unijeti adekvatne podatke.

Takođe, naših rođaka ima, osim u Srbiji (Beograd, Kruševac, Čačak) za koje znamo i na Kosovu (selo Medevce). Pronašao sam da se naše prezime pominje i u Hrvatskoj (Zagreb, Šibenik), a i u Bosni i Hercegovini (Romanija iznad Pala) za koje su mi potvrdili da je Petar Savov iz Rvaša naišao za vrijeme II svjetskog rata, ali nijesu ništa znali o svom porijeklu.

U knjizi „Prezimena u Crnoj Gori“ štampane na Cetinju 2003 piše:

„*Gazivoda, Njeguši (Cetinje), jedni su iz područnog Zalaza, kao: Vujošević i Vujašević; Bobija, Dodoši i na Žabljak uz Skadarsko jezero 1870. god. Drušći, Rvaši i Žabljak (Riječko područje). Od njih su u Cetinju, Ulcinju, Vasojevićima, Veliki (Gornji Vasojevići) i Albaniji, pa ih ima u: Rječ (Ulcinj), a u Vranjanima (Rijeka Crnojevića), jesu iz Njeguša, ali ranije: Drugović i jedni kao: Krakača = Gazivoda; Podgorica; Kotor 1430. god.*“

A za Vujoševiće:

„*Vujošević, Ubli Ćeklički (Cetinje) od Buronjića iz Buronja (Bjelopavlići); Jezera Ćeklička i kao: Petrović = Petropoljac. Od njih su u Cetinju, Prčanju i*

Savini (Boka Kotorska); Bjelice (Cetinje); Cetinje, ogranak Drekalovića iz Kuča, od kojih su u Lješnici (Gornji Bihor), jedni u Piperima i Zeti; Kočane (Nikšić), a u Podgorici sa Momča (Kuči); Bar (1361. god.) preselili se u Grbalj; Budva; Buljarica (Paštovići) 1836. god.; Kopilje (Piperi), ogranak Đurkovića iz grane Ljumovića; Momče (Kuči), ranije Otašević, od njih su u Gusuinju; Gusuinje (u 17. v.) i Gornja Ržanica porijeklom su iz Kuča kao i oni u Podgrad, Orahovo (Kuči) i Dajbabe (Zeta), jedni ogranak Đurđevića iz grupe Mrnjavčića; Ubli; Premići, Zograd, Momče, Kosor, Doljani, Fundina (Kuči), ogranak Drekalovića, od njih su u Rasovi, Zatonu i Grnčarevu (Bijelo Polje); iz Kuča u Istok (Guraj Mahala) - Metohija; Zograd (uzeo ženino prezime) - Bijelo Polje; Darza (Ulcinj), jedni su iz Bjelopavlića, a drugi iz Kuča; Jošice, Herceg-Novi; Kotor, po majci; Berane; Podgorica; Bar; Njeguši (Cetinje); Prčanj, Muo i Savina (Boka Kotorska), porijeklom su iz Ćeklića (Cetinje)

Vujoševići, bratstvo u Malošinom Dolu

Vujoševići (Petrovići), bratstvo na Ublu

Vujoševići, bratstvo u Starim Kučištima

Vujoševići (Ubljani), na Cetinju

Vujoševići, ranije prezime bratstva Gazivoda

U knjizi „Srpski prezimenik“ Velimir Mihajlović iz 2002 god. navodi za prezime Gazivoda:

„Bratstvo u Ćeklinu u Crnoj Gori; u Hrvatskoj najbrojnije u okolini **Ludbrega i Đurđevca**; pod istim nazivom (u pluralnom obliku) postoje i tritoponima: kod Donje Prače, Rogatice i Kosovske Mitrovice. Složeno je od glagola gaziti i imenice voda. Osnovno pitanje u vezi sa etimologijom i semantikom ovog oblika sastoji se u tome da li je prezime (nadimak) postalo od toponima (hidronima) ili obratno. Uveren sam da je patronimijski oblik sekundaran u odnosu na pomenute toponime i da iščezli geografski termin koji bi se slobodno mogao prevesti kao brod ili gaz. Drugim rečima, to bi bilo ono mesto gde se lako i bezbedno može preći vodenim tok ili vodena prepreka. Uprezime Gazivodić u okolini Dubrovnika sa istorijskom potvrdom iz 1667 god. Savremeno prezime i u Beogradu i mikrotponim Gazivodina glavica u Kučima u Crnoj Gori.“

Na internet strani „Montenegrin Ethnik Association of Australia“ (www.montenegro.org.au) pominje se Ćeklin i Gazivode, ali se koriste podacima iz knjige Andrije Jovićevića i izvodi iz knjige „Prezimena u Crnoj Gori“, tako da nema potrebe ponavljati već napisano. Značajno je međutim napomenuti da se i tako daleko vodi računa o crnogorskim korijenima.

ZANIMLJIVE PRIČE

1.

Ivaš Gazivoda je bio poznati junak koji se istakao u mnogim bitkama, a poginuo je u boju na Planinici 1862 godine. Posjekao ga je Badem Kolinić (Korenić) iz Trebinja, kad je Ivaš bio ranjen u obije noge i nije se mogao kretati, a dan prije toga je u boju izgubio i svog sina jedinca. Po priči, Ivaš je čuo među ratnicima da mu se sin iskazao u bitkama i ponosan zbog toga, potražio ga je u njegovoj jedinici. Na pitanje oca koliko je Turaka posjekao, sin je odgovorio da nije nijednog. Ivaša je to iznenadilo i objasnio mu je da ako želi da se iskaže na pravi način, mora posjeći što više turskih glava. Iako se Šako nije složio sa tim, nije se želio protiviti ocu i u sljedeću bitku je otisao sa tom namjerom. Nažalost, kad je želio u borbi odsjeći glavu nekom turskom vojniku, ubio ga je drugi vojnik. Ivaš je čuo za to dok je i sam kretao u bitku. Borio se hrabro kao i uvijek, ali je pogoden u obje noge i kad je posrnuo, ispalio je hice iz svojih kubura, ubivši tako još dva turska vojnika. Sačekao je onda najbližeg turskog vojnika. Kad je video da se zbog rana više ne može boriti, a što je smatrao životom nedostojnim junaka, dok je ležao onako ranjen, tražio je da mu se predstavi rekavši: „da sjutra možeš reći da si posjekao Ivaša Gazivodu“. Kolinić (Korenić) nije želio na takav način oduzeti život čovjeku za čija je junaštva već čuo i želio mu je pomoći i odnijeti ga sa bojišta. Ivaš je odbio i ostao pri svojoj namjeri, što je na kraju ovaj i uradio.

Kad je proglašeno primirje, ovaj turski vojnik je navodno pristupio knjazu koji se hvalio junaštvom svojih vojnika i pitao ga je za Ivaša (kako ga je opisao, da nije imao jedan palac na ruci). Knjaz mu je odgovorio da zna ko je i da ima takvih još 5000 pored sebe. Kolinić (Korenić) mu je odgovorio: „da si ih imao još 500 takvih, cara bi u Stambolu zatvorio“.

2.

Marko Gojov (Šutana Vukčeva) je odrastao na dvorcu kralja Nikole i bio vrlo nemirnog duha. Kao dječak potukao se sa prestolonasljednikom sa kojim je bio vršnjak. Zbog toga je knjaz zvao njegovog strica Đukana koji je negdje u to vrijeme bio guverner grada Ulcinja. Međutim, on je u stao u Markovu

odbranu, smatrajući to „dječijom rabotom“. Marko je ipak završio školu pod patronatom dvora i kasnije postao oficir i šef crnogorske policije u Podgorici.

Marko je poginuo 1918 godine u Podgorici u sukobu sa bjelašima od strane srbijanske vojske. Nikola Ilijin Šofranac koji je bio na licu mjesta, posvedočio je „da se junački borio i poginuo, ali da nije ostao neosvećen“.

U knjizi „Životopis Mitrofana Bana“ na strani 217 piše da je Mitrofan Ban službeno putovao za Rusiju (Kijev), na proslavu 900-godišnjice Sv.Jovana Vladimira i prelaska Rusa u pravoslavnu vjeru, a potom otputovao u Odesu i tamo našao na tri Crnogorca i pominje: „**Marka Gazivodu** sa Cetinja (tadanji šef policije u Podgorici), Nova Simonovića iz Morače (sadanji kaluđer Nićifor) i Velja Bazovića iz Morače.“

(iz Narodnog srpskog kalendaru iz 1901 god. za 40-godišnjicu crnogorske vojske)

Ordonanc-Adutant

Oficir

H. beg Mušović

Oficir

M.Gazivoda

3.

Od potomaka Đura Lukina (Vladimir, koji živi u Beogradu - *napomena*) iz Vranjine saznao sam zanimljivu životnu priču za koju su čuli još neki rođaci. Naime, Đuro Lukin je rano ostao bez oca, a majka mu se preudala u Martinoviće i kao takav bio je uzet u službu na dvor kralja Nikole na Cetinju. (Navodno je po tadašnjem zakonu djecu plemenskog starještine uzimao dvor - *napomena*). Tu je bio oko dvije godine. Kako je on pričao, sa jednim njegovim vršnjakom je uzeo kola kralja Nikole i oštetili ih. Obojica su bili kažnjeni, te su morali da Peru dvorske pudle što on nije htio i pobjegao je u Bar, gdje upisuje telegrafsku školu pri pošti. U to vrijeme oko 1914. godine sa početkom I Svjetskog rata javlja se u Crnogorsku vojsku, ali kako je imao samo 16 godina odbijaju da ga prime. On tada odlazi da se prijavi u Srpsku vojsku, ali ga i oni odbijaju. Kako je čvrsto riješio da učestvuje u ratu, javlja se ponovo kod nekog komandanta, navodno đeneralu. Vidjevši mladog momka u crnogorskoj odoi, pokušao je da ga odgovori rekavši mu da ni pušku ne može da drži. Pošto je Đuro bio uporan, komandir je naredio svom adutantu da na jedno udaljeno drvo postavi cigaret papir (događaj se odvijao u nekom logoru Srpske vojske) i njemu rekao:

„Slušaj mladiću, ako iz tri metka pogodiš onaj papir, naredićeš da ti sašiju uniformu i naprave cipele po meri i primićeš te za dobrovoljca.“ Tako je Đuro postao dobrovoljac Srpske vojske. Pričao je da je prešao Albaniju, bio u Draču... Iz rata se vratio u Kraljevo sa puno odlikovanja, jedno od tih odlikovanja je bila i Karađorđeva zvijezda. Dobio je i penziju kao nosilac Albaanske spomenice...

4.

Na nekom narodnom zboru na Karuču 1816 godine, Sveti Petar je hvalio Ceklinjane i njihove zasluge u bojevima, poredeći ih sa Spartancima, na šta se pobunio neki prvak iz druge nahije. Sveti Petar mu odgovori: „Da nam nije bilo Ceklina i Ceklinjana, Bog zna gdje bi nam bila stolica i granica!“

5. Dunje

Pisac: Mihailo Gazivoda

(Ovo je priča iz knjige “**Razgovor uz oganj**” koja generacijama čini sastvni dio obavezne lektire za osnovce i koja daju vjernu sliku načina života iz tog vremena)

Vaso i ja bili smo najbolji drugovi - nerazdvojni. On je ujutro svraćao k meni, ustajao je ranije, i čekao dok se spremim. Sjedjeli smo u jednoj klupi i učili podjednako.

Jesen je bila lijepa. Topla kao ljeto. Na kraju sela nalazila se kuća – niska i stara. Po zidovima i krovu izbili joj lišaj i mahovina. Njeni vlasnici, Mrgud i žena mu Mare, već godinama bezdjetri.

Niže kuće, na kraju jajolike njivice, dunja. Nevelika, ali rodna... Kroz obješeno loptasto lišće, posuto žutim maljama, pomolili se plodovi: krupni i bocunasti. Sigurno ih ima više no listova.

Naše dunje su već odavno u slami: da požute i omekšaju, dozrenu na silu. Moja baba ih drži pod ključem. Hoće s njima na pazar. Željni smo voća. Iz škole se vraćamo gladni i pogledujemo preko međe.

- Zašto ih ne beru? - čudi se Vaso
- Čekaju da sazru. i nijesu dunje za njih – stare!
- Ako im pokradu? Ovuda vazda prolazi narod. I noću.
- Vjerovatno pazi ona vještica Mare!

Nju smo mrzjeli, jer nas je psovala i gonila kada smo proljetos bacali kamjenje na murvu. Ponekad smo brojili koliko ima komada na grančici nama okrenutoj. Bilo ih je šest - tri jednake u grozdu, dvije nešto veće naporedo, a jedna najkrupnija pri vrhu grančice. i tako iz dana u dan. Dunje stoje nedirnute, zovu...

Tog popodneva povuče me Vaso za kraj kaputića:

- Hajdemo brzo!
- Pristadoh bez pogovora. Držali smo se za šake i trčali.
- Zašto si me zvao? – nijesam mogao više da izdržim. On ni riječi.
- Govori! – stisnuh ga jako za prste.
- Mogli bismo ubrati po jednu dunju...
- Odakle! – kao čudim se.
- S ove Mrgudove! – šapnu mi na uvo. – Jedan će paziti, a drugi...
- Ja ću biti stražar!

- Da vidimo – raširi Vaso prste za dišparanje.

Skupismo po deset kamenčića i otpočesmo:

- Dišpar-par!

- Par-dišpar!

Najednom će Vaso pobjedonosno: Tiii!

- Da vidim? – pružih ruke na njegovu gomilicu.

On bi brži: zgrabi kamenčice i razbaca ih. Otpočesmo ponovo. Imao je više sreće. Ja šest, a on deset. Bio sam ljut i gotovo trčao ispred njega.

- Ovdje ti je najlakše preskočiti – preteče me.

- Neću!

- Izgubio si?

- Ne mogu, iako sam izgubio...

- Ja ču paziti.

- Pusti me da idem!

- Baš si prava kukavica i neću se više družiti s tobom.

- Ako me vide?

- Nema nikoga!

Ne razmišljajući više – preskočih građu i nađoh se pod dunjom. Tresnuh granu. Stadoše padati: top, top, top... Zgrabih dvije i kao zrno iz puške – natrag. Vaso me čekao za šipkovinom.

Dunje su bile velike i teške. Ljuska im glatka. Ni traga onoj gubi koja se zakači za nezrele. Pucale su pod zubima, puštale slatkou vodu, silazile niz grlo bez one oprosti i zapinjanja. Grizli smo ostatke do srčike kad nas pristiže Stevo, đak četvrtog razreda, i zastade pored nas:

- Dunje?... Ukrali ste s one Mrgudove!

- Dala nam je jedna žena... – promuca Vaso.

- Dobićete vi! – zaprijeti i otrča Stevo.

Kad sam stigao kući, baba mi dade da ručam i raspituje kako je bilo u školi. Kasnije sam uzeo čitanku. Gledam u otvorenu stranicu a mislim na dunje. Stevo će da kaže ocu. Teško meni! Otac će s posla doći u smrkavanje. Zato je bolje da se nađem u krevetu. Požalih se babi da me boli glava i legoh.

- A gdje je Mirko? – zapita otac čim uđe.

- Spava.

- Zadrijemalo mu se ranije no obično! – reče samo toliko.

Večerali su njih dvoje, pa legli... Ujutru me otac prodrmusa:

- Ustani da se spremiš za školu! Obučenog – pozva me k sebi, kod ognja.

- Jesi li se naspao? – gleda u mene.

Promucah da jesam.

-
- A što si lijepo snijevao?
 - Ja se posve zbumih
 - Da nijesu one Mrgudove dunje? – zgrabi me za mišicu.
 - Uzdrtah od straha.
 - Počeo si da kradeš! – diže šaku, ali se savlada, opusti je.
 - Koliko si ukrao?
 - Nijesam...
 - Istinu, ili ti puče glava o ploči kao tikva!
 - Dvije...
 - Jednu za tebe, a drugu za tvoga vjernog druga Vasa! Mučao sam držeći šaku na očima.
 - Da vas nijesam više video zajedno! – zaprijeti.
 - A ti mu dadni dvije najveće dunje! – okrenu se babi.
 - Neka svrati u Mrgudovu kuću i rekne: „Ukrao sam juče dvije dunje i jutros ih vraćam!“
 - Jesi li razumio?
 - Jesam...
 - Ako tako ne učiniš, nemoj mi na oči izlaziti!
- Idem u školu. Sam. U torbi mi dunje. Treba da ih predam Mrgudu. I reknem ono. Strašno! A moram. Otac je naredio. On će pitati Mrguda. Šta bi sa mnom bilo, da ne poslušam! Vaso mi je krov. On me nagovorio. Gotovo je sa našim prijateljstvom. Već sam kod njivice. Tamo je dunja. Pod njom su i one tresene. Niko nije dolazio od domaćih. Oni i ne znaju. Da prebacim i ove dvije kod njih? O otac! Stevo je prava tužibaba. On će svakako reći i učitelju. Mrzim ga! Prišao sam murvi i prilijepio se uza stablo kao neki njegov priraštaj. Drhtim od nemira... U kući se niko ne čuje. Možda još spavaju? Đaci promiču ka školi.
- Zakasniću!
- Mrgude! – izgovorih da ni sam nijesam čuo.
 - O Mrgudeee! – poduhvatih jače.
- Vrata se otvorise i pomoli se čovjek u gaćama i košulji. Kao da mi zemlja stade propadati pod nogama.
- Ko zove? – pita Mrgud.
 - Ja...
 - A čiji si ti, dijete? – primiče se.
 - Đurana Mašanova...
 - Pa šta ćeš, reci!
 - Došao sam... - zajecah.

- Andeo s tobom, mali! – spusti mi dlan na glavu.
 - Dunje...
 - Hoćeš dunju? Idi uberi! – okrenu ruku dolje.
 - Donio sam...
 - Donio?
 - Dvije...
 - Odakle si donio?
 - Od juče...
 - Kako to „od juče“?
 - Uzeo sam tvoje... Ukrao...
 - Zašto ih nijesi pojeo?
 - Jesam njih, ali mi je otac rekao da ti donesem naše.
- On se nasmija:
- Nosi i kaži ocu da sam ti ih poklonio!
 - Ne smijem... - izvadih dunje iz torbe i spustih ih na kamen.
 - Uzmi kad ti velim!
- Ja pobjegoh.
- Pošteni Đuran Mašanov – poprati me Mrgudov glas.

Krsna slava

Kako je navedeno u više izvora, Gazivode su počeli da slave Nikoljdan (19. XII, a 6. XII po starom kalendaru) prelaskom u Ceklin, pa je dobro pogrenuti nešto o Svecu, Slavi i slavljenju Nikoljdana, naravno, za one koji slave.

Krsna slava je prastari običaj u kome se, uz posebne obrede i gozbu, proslavlja hrišćanski svetitelj zaštitnik i davalac. Slava je praznik „male crkve”, osnovne hrišćanske ćelije, porodice, pa svaka i najmanja porodica treba da slavi Slavu. Čim se sin odvoji u posebno domaćinstvo, pogotovo kad se oženi, dužan je da proslavlja svog svetitelja, bez obzira što ga i otac i majka slave u starom domu.

Pogrešno je shvatanje da otac treba da „preda” sinu Slavu, ili da sin počinje da slavi tek po smrti očevoj, kao i običaj da Slavu nasleđuje samo najstariji sin.

Sin je dužan, u znak poštovanja roditelja, da tako važnu stvar, kao što je

osnivanje porodice i samostalno proslavljanje Krsnog imena, otpočne sa znanjem i blagoslovom oca i majke. Slava je spomen na svetitelja koji je zaštitnik naše porodice i naš zastupnik pred Gospodom. U isto vrijeme mi se molitveno sjećamo svih naših predaka koji su proslavljali tog istog svetitelja i slavili Slavu toga dana. To je suština i smisao Slave.

Pošto Hrišćani dijele i radost i tugu sa svojim bližnjima, prirodno je da se i Slava proslavlja u krugu porodice i prijatelja. Zato se za Slavu spremaju svečana i raznovrsna jela, sprema se kuća i u domu vlada praznična atmosfera. Krsnu Slavu ne treba svesti samo na dobar ručak ili večeru, povod da se vidi sa prijateljima i rođacima, ili prekomjerno najedanje i opijanje. To, onda i nije Slave. Neke Slave padaju u vrijeme postova kao Sveti Nikola i tada će se domaćin (a naročito domaćica!) postarati da goste posluži isključivo posnom hranom, pri čemu je dozvoljena upotreba ribe i ulja. Isto važi i za Slave koje padaju van postova, ali u posne dane - srijedu ili petak. I u tom slučaju se strogo poštuju pravila koje nam je Crkva naložila - poslužuju se svečanija, ali posna jela. Bogu nije ugodno, a nama nije na duhovnu korist i spasenje da se u dan svoga Krsnog imena mrsimo i služimo mrsnu hranu, ako je Sveta Crkva odredila taj dan kao postan.

Za slavljenje Slave treba imati sljedeće:

Nekoliko dana prije Slave, domaćin treba da pozove sveštenika da mu u domu osveti Slavsku Vodicu.

Za Osvećenje Vodice treba pripremiti:

- činiju sa čistom vodom
- bosiljak
- tamjan
- kadionicu
- svijeću
- spisak živih članova porodice
- spisak umrlih članova porodice

Osvećenje vodice se obavlja na istočnom zidu sobe pred slavskim ikonama, a ispred ikone je upaljeno kandilo. Činu osvećenja vodice treba da prisustvuju svi članovi porodice koji su se tog trenutka zatekli u kući. Osvećenje vodice je vrlo važan čin, jer se kroz **vodo-osvećenje** silaskom Duha Svetog, osvećuje porodični dom kao i svi njegovi članovi. Osvećena vodica se čuva kako bi s njom domaćica zamijesila Slavski Kolač.

Slavski kolač

Za Krsno ime svaka kuća priprema slavski kolač. To je naročiti hleb od pšeničnog brašna zamiješen s kvascem i bogojavljenjskom vodicom (voda osvećena u crkvi na Bogojavljanje) ili onom koju je sveštenik osveštao uoči slave.

Kolač se okolo opaše vijencem od tijesta, kao pojasom; po gornjoj kori prekrste mu se dva kaiša od tijesta i u njih se otisnu četiri liturgijska pečata sa grčkom skraćenicom IS-HS NI-KA, što znači - Isus Hristos pobjeđuje. Na toj kori mogu se staviti još neki ukrasi-figure, kao golub, simbol Svetoga Duha, klas pšenice, i grožđe.

Slavski kolač se po pravilu ne siječe nego samo lomi. Kolač se okreće „naoposun”, po suncu, od lijeve (u narodu negativne) prema desnoj (u narodu pozitivnoj) strani. To se čini radi domaćeg napretka. Istovremeno se kolač podiže u vis sa željom da se usjevi podignu prema suncu i da zrelim plodom olakšaju život zajednici.

Slavska svijeća

Svijeća treba da bude od čistog pčelinjeg voška. Krsnu svijeću valja da zapali domaćin kad dođe sveštenik da mu reže kolač ili kad prerezan kolač donese iz crkve. Svijeća obično gori cijeli dan.

Slavska svijeća označava žrtvu, najčistiju i neviniju, kao što pčele prave med, skupljajući sladak mirisni sok sa raznih čistih i mirisnih cvjetova. Tako i molitva svečara i njegove porodice treba da potiče iz njegovog čistog srca i mirisne, neukaljane duše.

Slavskom svijećom se izražava svečanost praznika i radost domaćih.

Slavsko žito - Koljivo

Pšenično zrno je simbol smrti i vaskrsenja, simbol vječnog života: zrno bačeno u zemlju proklijia i raspada se, ali iz njega nikne klas koji donosi mnogo više zrna. Koljivo se spremi kao žrtva zahvalnosti Bogu za date zemaljske plodove i u čast svetitelja koga slavimo, kao i za spomen na naše pretke koji su u vjeru živjeli i koji su za vjeru dali svoje živote. Žito se kuva uoči Slave.

Kad se žito skuva, voda se odlije, a žito ispere i prosuši. Poslije se melje i sladi šećerom i to označava blaženi i slatki nebeski život pravednih hrišćana poslije smrti, koji su to svojim životom i djelanjem na zemlji zaslужili.

Koljivom se služe svi ukućani po starješinstvu odmah poslije osvećenja, kao i gosti koji toga dana dolaze u kuću. Prije posluženja žitom treba se prekrstiti i to se uvijek čini stojeći, opet u znak poštovanja prema Svetitelju.

Vino

O Krsnom imenu vino je potrebno da sveštenik njime prelije kolač i koljivo, a ono što ostane u čaši ili flaši domaćin po običaju popije. Vino je supsticija za beskrvnu žrtvu i služi za prelivanje koljiva i kolača. Upotreba vina u gozbi na krsnom imenu pripada magiji koja dočarava izobilje. „Kolač se preliva vinom a dom mirom, životom, zdravljem, dobrom.”

Ulje

Ulje je potrebno da se upali kandilo u kući pred ikonom.

Tamjan

U svakoj Pravoslavnoj kući može se naći grumičak tamjana u svako doba, a za Krsno ime i najsiromašniji svečar kupi ga makar i najmanje. Tamjan se zapali i gori u blaženom dimu koji se penje prema božanstvu da ga umilostivi i odobrovolji.

Ikona

Slavska ikona sa kandilom postavlja se, ako je moguće, na istočnoj strani zida najuglednije prostorije u kući.

Po pravilu svaka ikona trebalo bi da je prethodno osvećena u crkvi, gdje to sveštenik obavi u oltaru, „Osvećene ikone su kanali moćne Božje blagodati koja liječi, preporada, prosvjećuje, ohrabruje i opominje. Gospod Bog toliko ljubi svoje svetitelje i mučenike kao najbliži krug svoje porodice, da daje čak moć i njihovim likovima kada se poštuju i njihovim imenima kada se prizivaju”.

Zdravica

Veoma značajan element slavskog ceremonijala je ustajanje u slavu, dizanje i ispijanje zdravica. To je, po opštem shvatanju, kao i prekada, najsvečaniji čin. Ustajanjem u slavu se izražava prvobitno poštovanje sunca, jer se svi učesnici obreda okreću prema istoku. Dalje, ustajanje u slavu, sem izuzetaka, obavlja se prije podne, dok sunce, odnosno dan, napreduje. Ako se ovome doda okretanje krsnog kolača „naoposun”, to jest za suncem, onda se krsno ime s razlogom može povezati sa kultom sunca, čega inače nema u kultu pokojnika.

Veliku građu o Slavi u narodu sabrao je Vuk Karadžić i on je to činio u vrijeme kada su mnogi naši običaji, pa i slavski, bili vrlo svježi. Najbolji pokazatelj za to su zdravice koje se izgovaraju u određenom trenutku. Na primjer, u zdravici se kaže: „U čije se zdravlje vino pilo, sve mu zdravo i veselo bilo, rodilo mu i žito i vino, ponajviše pšenica bjelica i u kući sve muška dječica”. Gost se, prilikom ulaska u kuću, u pozdravu obraća domaćinu riječima: „Slavio ga (krsno ime) mnogo ljeta u zdravlju i veselju”.

Ta želja se izražava i u drugim zdravicama u kojima se na Slavi ne oskudi-jeva: „Ko je proslavljao ove godine, proslavljao je i do godine, punu i čestitu, srećnu i bogatu, mnogo ljeta, a sve za njegova života, on i njegova djeca”...

O Svetom Nikoli

Nikola je bio sin jedinac znamenitih i bogatih roditelja, Teofana i None, žitelja primorskog grada Patare u Maloazijskoj oblasti Likiji. Odmah po rođenju u Svetom Nikoli se, kako svedoči predanje, mogao raspozнати будући чудотворац, jer je prilikom krštenja mogao da stoji sam na svojim nogama bez ičije pomoći.

Pod uticajem svoga strica, koji je bio episkop grada Patare, Sveti Nikola se posvetio svešteničkom životu i ubrzo se pročuo svojim neumornim radom, milosrdjem i nepokolebljivom vjerom u Isusa Hrista. Posle smrti svojih roditelja, razdijelio je svu imovinu siromasima ne ostavivši ništa za sebe. O njegovim milosrdnim djelima zapisane su mnoge priče.

Sveti Nikola se smatra zaštitnikom: djece, učenih ljudi, trgovaca, mornara, putnika uopšte... Smatra se da je običaj po kome se djeci uoči Svetog Nikole u cipelice potajno stavljaju pokloni potekao otuda što sveti Nikola svoja dobročinstva nikada nije činio javno. Isti motiv se vezuje i za Djeda Mraza.

Nekada se na svim hrišćanskim brodovima nalazila ikona svetog Nikole a on se posebno praznovao duž Jadranskog i Sredozemnog mora gde je bio običaj da se na taj dan ne isplovjava, a da se brodovi na pučini usidre i plovdbu nastave sjutradan.

Sveti Nikola je umro u petak 6. decembra (to je u našem vijeku 19. decembar po novom ili Grigorijanskom kalendaru) 343. godine i sahranjen je u sabornoj crkvi u Miri. Tu je njegovo tijelo počivalo više od šest vjekova, a hrišćani su dolazili na njegov grob i dovodili svoje bolesnike. Među njima su bili i Stari Sloveni sa rijeke Don čime se objašnjava zašto je sveti Nikola toliko poštovan.

Kada su Turci u jedanaestom vijeku osvojili Likiju, mošti svetoga Nikole su 1096. prokrijumčarene iz Mira u Bari u Italiji i položene u Crkvu svetog Jovana Preteče, koja je ubrzo postala stecište hodočasnika.

Tri godine potom građani Barija podigli su velelepnu crkvu svetom Nikoli. Ovom hramu je docnije srpski kralj Stefan Dečanski slao bogate priloge i čitavu crkvu ukrasio srebrom u znak zahvalnosti jer mu je, kako je smatrao, sveti Nikola povratio vid.

Sveti Nikola zimski praznuje se 19. decembra po gregorijanskom kalendaru u znak sjećanja na dan svećeve smrti, a ljetnji 22. maja, kada su svetiteljeve mošti prenijete iz Mira u Likiji u tada pravoslavni Bari u Italiji. To je za mnoge porodice mala slava ili preslava.

Registar manje poznatih riječi i izraza

Polijelej	veliki svijećnjak koji visi u sredini crkve
Klačina	krečana, građevina za pravljenje kreča
Udut	seosko zemljишte, atar
Džebana	barut, municija
Tajin	sledovanje, obrok
Doganje	prostorija u kući, prodavnica
Frket	manja grupa ljudi ili vojnika
Pari	alat za lov ribe
Japija	drvena građa za kuću
Nizam	redovni turski vojnik
Šiċar	dobit, korist
Rumetin	kukuruz
Džanak	čarka, svađa
Odhainiti	odmetnuti, odvojiti
Oka praha	mjera 1-1/2 kg baruta
Doksat	otvoreni dio kuće, trijem
Zahir	ratna zaliha, rezerva
Sjekiraši	borci u crnogorskoj vojsci koji su prvi išli i kidali sjekirama lance kojim su vezane turske lađe ili razbijali vrata na utvrdama
Sandžir	lanac
Hinuti noževe	potegnuti, izvaditi sablje
Cvancik	sitni metalni novac
Menatil	memla
Četobaša	starješina čete
Vukobaša	prvak, vođa
Hrlovanje	bahatost

Naoposun	naopako
Stimadur	svjedok, procjenitelj, gost
Lazina	poljana okružena šumom, utrina
Jabanžija	stranac, došljak
Posobak	ogranak
Osojni	gdje nema sunca, strana u sjenci
Prisojni	gdje je sunčano, strana okrenuta suncu
Toponim	po imenu mjesta
Hidronim	po imenu rijeka
Patronimijski	po naslijedeđenom imanju
Tritoponim	po imenu tri mjesta

Korišćeni su podaci iz knjiga, zapisa i sa internet strana:

- „Riječka nahija u Crnoj Gori“ - Andrija Jovićević
- „Stara Crna Gora“ - Jovan Erdeljanović
- „Slike iz prošlosti Ceklina“ - Andrija Jovićević i Mihail Strugar
- „Pomeni Crnogorskih plemena u Kotorskim spomenicima“ - Risto Kovijanić
- „Glasnik cetinjskog istorijskog društva“ Zapis iz juna 1938
- „Borci za nezavisnu Crnu Goru 1918-1941“ - Novak Adžić
- „Grbovnik crnogorski“ - Prof. Dr Božidar Šekularac i Aleksandar Samardžić
- „Heraldika“ - Bartol Zmajić
- Internet strane: poreklo.rs, montenegro.com, montenegrina.org, heraldica.com, montenegro-canada.com

Posebnu zahvalnost dugujemo:

Proti Mihailu Gazivodi i njegovoj porodici, Kotorskem arhivu, Gradskoj biblioteci, Istoriskom institutu, grafičkom studiju „Studio Branko“ – Podgorica i štampariji „Acrobat film“ – Beograd (u vlasništvu Vladana Tomova Gazivode).

Rođacima koji su pomogli u prikupljanju literature i podataka za porodично stablo.

Podaci prikupljeni dobrom voljom od: prota Mihaila, Đura Savova, Sloba Petrova, Veska Petrova, Muja Nikolina, Nika Milova, Dušana Jošova, Novice Božova i Petra Nocinog...

Podaci su zaokruženi tokom 2012. godine.

O priredivaču:

Mladen Gazivoda rođen je 1964. godine u Podgorici, od oca Dušana-Duke iz Dodoša i majke Stanke, rođene Jovićević iz Rijeke Crnojevića.

Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici.

Živi i radi u Podgorici.

Izdavač
MLADEN D. GAZIVODA

Korektor
JOVANKA RADOVIĆ

Grafička obrada
STUDIO BRANKO – PODGORICA

Štampa
ACROBAT FILM – BEOGRAD

Tiraž
300 primjeraka

CIP – КАТАЛОГИЗАЦИЈА У ПУБЛИКАЦИЈИ
ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ЦРНЕ ГORE, ЦЕТИЊЕ

ISBN: 978-9940-9484-0-5
COBISS.CG-ID 21682448